

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

Upravlj. odbor hrv.-slav.

šumarskoga društva.

Uređjuje Ivan Partaš.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1900.

Naklada hrv. slav. šumarskoga društva.

Natječaj.

Ovime se razpisuje natječaj za popunjenje jubilarnog štipendija hrv.-slav. šumarskog društva za polazak šumarske akademije na kralj. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu u iznosu od godišnjih 300 for. (tri stotine forinti) i 40 for. (četrdeset forinti) za ekskurzije, učila i dr.

Pravo na ovaj štipendij imaju samo sinovi članova hrv.-slav. šumarskoga društva. Molbenice obložene sa krstnim listom, svjedočbom zrelosti gimnazije, realne gimnazije, ili realke i liečničkom svjedočbom, da je molitelj sposoban za šumarsku službu, imaju se najkasnije do 20 rujna o. g. podneti podpisanom predsjedničtvu (Zagreb, Šumarski dom, Trg bana Khuen-Hedervary-a).

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskog društva.

P. n. gg. članovom !

P. n. gg. članovom, koji žele prisustvovati ovogodišnjem izletu u šume gorskoga kotara, koji će se obdržavati dne 22. i 23. rujna t. g. Umoljavaju se ovim učtivo, da izvole to najkasnije do 15. o. mj. pis-meno neposredno prijaviti mjestnom poslovodji p. n. g. kr. žup. šum. nadzorniku Anti Kernu u Ogulinu.

U Zagrebu, 1. rujna 1900.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva.

Na znanje!

P. n. gg. članovi, koji žele prisustvovati ovogodišnjoj glavnoj društ-vonoj skupštini, koja će se dne 22. rujna t. g. u Zagrebu obdržavati, upozoruju se ovim, da u smislu §. 13. društvenih pravila imaju pravo glasa samo oni članovi, koji su svoju članarinu za prijašnje kao i za tekuću godinu podmirili.

U Zagrebu, dne 1. rujna 1900.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva.

Šumarski list.

Br. 9. i 10. U ZAGREBU, 1. rujna 1900. God. XXIV.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

III. Zemljištne zajednice njihov postanak, razvoj i uredjenje.

Piše Gašo Vac, kr. kot. šumar.

V. Uprava, nadzor, uživanje i čuvanje šumah u bivšoj Krajini.

a) Šumski zakon.

»Šumarski naputak za Krajinu« izdan 18. studena 1839. bio je u krieposti mnogo godinah t. j. do god. 1860.

Cesarski patent od 3. prosinca 1852. »šumski zakon«, koji je uveden u provincijalu cesar. pat. od 24. lipnja 1857., a stupio u kriepost 1. siečnja 1858., uveden je u Krajinu istom godine 1860.

Okružna naredba od 7. veljače 1860. odj. 16. br. 474. glasi: Njegovo cesaro-kraljevsko Apoštolsko Veličanstvo odlučilo je Previšnjom svojom odredbom od 3. veljače 1860. protegnuti cesar. patent od 3. prosinca 1852. (Drž. zak. list broj 250.) valjan za njemačko-slavenske krunovine i previšnjim patentom od 24. lipnja 1857. uvedeni šumski zakon u kraljevinah: Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji i t. d. uvesti takodjer u Vojnu Krajinu; — modificirajući isti zakon, prema posjedovnim i upravnim okolnostima.

Isti zakon stupio je u kriepost 1. svibnja 1860., dočim je »šumarski naputak« od g. 1839. izvan krieposti stavljen.

Gorespomenutim patentom uveden je u Krajini šumski zakon za ces kr Vojnu Krajinu; tada propisi za izmjeru, procienu i uredjenje državnih šuma, te propisnik za šumarsku službu u području c. kr. Vojne Krajine.

Zakon se dieli u tri skupine, pak ćemo ih redom proći.

Idemo s toga promotriti поближе: 1. »Š u m s k i z a k o n«, u koliko nam je od potrebe za našu razpravu. Zakon se dieli u VII. poglavja, i sličan je onom za provincije.

I. O d s j e k. O š u m s k o m g o s p o d a r e n j u.

Već u §. 1. š. z. jeste razlika, od zakona, uvedenog u bivšem provincijalu.

§. 1. glasi:

Šumišta se razlikuju:

a) U erarijalna krajiška šumišta t. j. na erarialne i takove šume, koje stoje neposredno pod upravom vojničkih — krajiških — oblasti.

b) U o b ć i n s k e š u m e, t. j. n a t a k o v a š u m i š t a i n a s a d e o d d r v a n a p a š n j a c i h i l i š u m s k o m t l u, koje pripadaju vojnim — krajiškim obćinama ili gradskoj obćinskoj zajednici.

Razumjevanja radi same stvari, donášamo njemački tekst, koji glasi:

„In Gemeinde-Wälder, d. h. solche Forste und Holzpflanzungen auf Hutweiden oder Waldgründen, welche den Militär-Grenz und Communitäts-Gemeinden gehören.

c) U privatne šume t. j. šume ili nasade od drva, na većem prostoru kao šuma, oranica ili livada — oporezovane zemlje krajiških stanovnika; tada šume raznih redova, manastira, nadarbina i zaklada, konačno takove zajednice, koje se osnivaju na privatno-pravnom odnošaju.

Evo i u krajiškom šum. zakonu §. 1. toč. b) **uzakonjena je „zajednička imovina“** t. j. obćinskih šuma, drvom obraslih pašnjaka i ostalog šumskog tla!

Ta zakonska ustanova podkriepljuje u cielosti uvod naše razprave t. j. da je »o b ć a z a j e d n i c a d o b a r a h« od

vajkada postojala u hrv. narodu! To je ona crvena nit, koja se provlači od davnine — pak do danas!

Ovom zakonskom ustanovom, očuvano je »zajedničko dobro« — obćinah, selah i mjestah od haraćenja i samovolje poje-dinacah. Žalibože danas toga na mnogim mjestima ne ima; jer je tlo označeno pod §. 1. točka b) š. z. izvrgnuto haraćenju i opustošenju. — Žalostna je to istina.

§§. 2. 4. 5. 6. i 7. š. z. pod krajiškom upravom sačuvali su nam mnoge obć. šume, lugove i drvom obrasle pašnjake i t. d.

Za dokaz tomu služi nam kataster i elaborati sastavljeni od god. 1860.—1870.

Prigodom razvrstanja kulture kod pojedinih sela, mjesta i obćina, uvršteno je zajedničko dobro« t. j. šuma, u stupac »šuma«; a drvom obrasli pašnjak i šumsko tlo, pod stupac »pašnjak«.

Da su u kataster uvrštene obć. šume zaista bile krasne šume i lugovi, jamči nam s jedne strane stroga krajiška uprava, a s druge strane izobilje bezplatnih drva i pašu u držav. šumah. Krajišniku nije bila tada nužda haraćiti obć. šume i pašnjake! To »zajedničko dobro« ostalo je sačuvano.

Šumski zakon od god. 1860. štitio je obć. šume, zajedničke drvom obrasle pašnjake i šumsko tlo!

Prekršajem šum. zakona smatralo se je sve, što je učinjeno na tlu spadajućem pod §. 1. toč. b.) š. z.

A danas? Obće je mnijenje, da šikare (kako se sada zovu šume i pašnjaci u biv. Krajini) ne podpadaju pod stege šum. zakona!

»Zar ne može nastati iz najbolje hrastove, bukove, jelove i t. d. šume šikara«?!

Haraćenjem obć. šumâ i pašnjakâ — nastale su na mnogim mjestima današnje pleši, šikare i t. d.

Zakonodavcu bilo je ali uvijek na umu »šumsko tlo«, bilo ono drvom obraslo ili časimice ne.

Bistvo šume čuvati glavna je namjera svuda!

A to je polučeno propisima, označenim u §. 3. š. z.; uz tadanju strogost. Državne šume bile su opterećene služnostima seljaka — krajišnika.

Obć. šume — sela, mjesta i. t. d. služile su također za pokriće potreba na drvu.

To je uređeno u §. 9. š. z. — a glasi:

»Šume, koje su otegoćene pravom drvarenja (tako — zvanimi šumskimi služnostima) imaju se ne samo uzdržavati, nego i neprestano nastojavati primjerenim načinom. »U drž. šumah vojne Krajine (§. 1. a.) koje su opterećene služnostima, jesu iste ustanovljene u §. §. 18 i 19. Previšnjeg patenta od 5. svibnja 1850. (novi temeljni zakonik — spomenut najprvo u onoj raspravi). — Način i veličinu šumskih užitaka, ustanovljuje gospodarstvena osnova, temeljeći se na »potrajnom gospodarenju«.

»Način i veličinu užitakah u ostalih šumah (§. 1. b. c.) valja također osnovati na načelu »potrajnog gospodarenja«, na zahtjev suovlaštenikah (Berechtigten) i onih koje tereti služnost (Belasteten). Osnovu ima sastaviti šumski ured bataillona ili regimente, a potvrđuje istu »Comanda« regimente ili magistrat občine (Comunitäten).

Načelo »potrajnog gospodarenja« propisano je dakle i za sve občinske šume, drvom obrasle pašnjake i ostala šumska tla u bivšoj voj. Krajini.

Samovolju i haraćenje šumâ prepriečio je zakon još prije 40 godina.

Nije dakle istinita sadašnja tvrdnja, ma došla s'koje strane, da su zemljišta označena u §. 1. toč. b.) šum. zak. bila slobodna i bez nadzora; i nije istina, da su se mogla sjeći i haraćiti po volji, na uštrb samoga bitstva i obstanka šume i šum. tla.

Naprotiv istina je, da sve šume, pašnjaci i ina šum. zemljišta (tla) današnjih zemljištnih

zajednicah u bivšoj Krajini, makar se i »šikare« zovu — podpadaju pod sve ustanove šum. zakona.

To je nepobitna istina! — Svako drugo tumačenje, protiviti se šum. zakonu i plemenitoj namisli zakonodavca.

Za naravno pomladjenje skrbjeno je u §. 10. š. z.

Glede stelje i. t. d., doznake drvah, sječe i izvoza drvah, vriede propisi §. §. 11—17, š. z.

Glede parbah koje bi odatle nastale, vriedi §. 18. š. z.

Da se je pomišljalo na »trajni obstanak« obćinskih šuma svjedoči nam i §. 20. š. z., a glasi:

»Die Bannlegung (zabrana) wird auf Ansuchen der Orts-Gemeinde e. t. c. . . . »bezüglich der übrigen Forste (§. 1. b. i c.) e. t. c. Analogno gornjem tumačenju podpadale su pod ustanovu §. 20. š. z. obćinske šume, pašnjaci i ino šumsko tlo.

§. 21. š. z. glasi: »Obćinske šume nije u pravilu slobodno dieliti i. t. d.

Toj zakonskoj ustanovi imademo zahvaliti, da su do danas ostale u cielosti šume i pašnjaci na šumskom tlu, to jedino dobro uredit se imajućih zemljištnih zajednica!

§. 22. š. z. propisuje glede namještenja strukovnog šumarskog osoblja; pak glasi:

»Za izvršenje ustanova zakona šumskog . . . imaju se od vlasnika šumah dovoljne veličine i za obćinske i privatne šume (§. 1. b. c.) — koje će se prema okolnostima zemlje ustanoviti, postaviti osposobljeni šumari, koje će vlada zaota sposobnima priznati.

Evo nam jasnoga dokaza, da se je za vrijeme Krajine briga vodila i o gospodarstvu obć. šumâ i pašnjakâ!

U nastavku §. 22. š. z. kaže se:

»Šumarskom upravnom osoblju, koje je po državi postavljeno, pristoji pravo nadzora u uredjenim i uredit se imajućim gospodarstvima kod privatnih i obćinskih šuma, obzirom na sastavljene gosp. osnove i. t. d. Prekršaje §. §. 2. 3. 4. 5. 6. i 7. š. z. pristoji pravo svakomu prijaviti.

§. 23. š. z. glasi: Političke oblasti imaju u obće nadzirati gospodarstvo svih šuma (sämtlicher Forste) u kotaru; dakle i onih spomenutih u §. 1. toč. b.) šum. zakona.

»Podpunim pravom utvrditi možemo, da nam je iza razvojačenja Krajine, preostalo liepih obćinskih šuma i drvom obraslih pašnjaka. To neprocijenjivo dobro naroda našega t. j. današnjih zemljištnih zajednica treba stoga brižno čuvati i urediti!

Ali kako? ... kada je to stoljeća — i stoljeća »zajedničko dobro« bilo, treba i na dalje da ostane.

Nedajmo da XX. stoljeće razvrgne tu stečevinu naših djedova i svih nas; nedajmo da se dieli — do skrajne nužde, jer: »U jedinstvu zemlje jest spas svih nas«! — Daj Bože!

Kako smo predočili, bilo je i za vrijeme Krajine skrbljeno za »obćinske šume i drvom obrasle pašnjake«.

Dakako, da je vojna uprava skrbila u prvom redu za državne šume. Razlog je ali tomu taj, što je država korist crpila iz krajiških šuma, i što je imala u prvom redu dužnost podmirivati sve potrebe krajišnika, kako na drvu, tako i na inim nuzužitecima!

Po samu našu raspravu biti će koristno, ako pregledno promotrimo:

b) Propis za izmjeru, procienu i sječivno uređenje državnih šuma u c. kr. vojnoj Krajini.

Ovaj propis sadržaje VIII. poglavjah i 77 paragrafah.

U svim potankostima propisano je, kako se ima u drž. šumama urediti gospodarstvo, na načelu »potrajnog uživanja«.

Izmjera, prociena i. t. d. imala se je obavljati po jednom načelu i po odredjenim propisima. — Jednoličnost — u cijeloj krajiškoj šumarskoj upravi — imala se je pokazati.

Tako je početo.

Trajalo je ali samo jedan decenij!

Obzirom na ogromni prostor šumah i obzirom na pomanjkanje šum. osoblja i obzirom na kratkotrajno vrijeme krajiške šumske uprave, nije bilo moguće svagdje točno ure-

čiti »potrajno šumsko-gospodarstvo« u krajiških državnih šumah!

Približavalo se je vrijeme »razvojačenja Krajine; t. j. da se i opet sjedine majci domovini više vjekovah odciepljeni dielovi.

Ako je i kratkotrajno vrijeme kraj. šumske uprave bilo, imamo ipak iz te dobe:

c.) Reglement za šumsku službu u c. kr. vojnoj Krajini.

Načelo ovom »reglementu« bilo je, u celosti provadjati šumski zakon od 3. veljače 1860.

Kod »General-Comande« u Zagrebu, osnovano je u tu svrhu ravnateljstvo šumah; kod pukovnijah namješteni su šumarnici i nadšumari; a za upravu i nadzor šumah, postavljeni su šumari. Za šumsko-redarstveni nadzor postavljeni su lugari i čuvari šumah.

Ovaj propisnik obuhvaća 75 paragrafah, a dieli se u 4 glavna diela, sa odnosnim odsjecima.

Šumarsko osoblje u bivšoj Voj. Krajini, imalo je pazku »na sve šume« označene u §. 1. š. z.; dakle i na obćinske šume i drvom obrasle pašnjake!

Za dokaz da je tomu tako, promotrit ćemo поблиže ovaj »reglement«.

I. glavni dio, sadržaje 4 odsjeka i to: 1. Propise za ravnateljstvo šumah; 2. Propis za pukovnijske i batalijonske šumske urede; 3. Propis za šumare; i 4. Propis za lugare i čuware.

Pregledati ćemo redom sve propise u koliko se odnose na našu razpravu t. j. na »obćinske šume i pašnjake« u bivšoj Vojnoj Krajini.

Šumarsko ravnateljstvo odvisno je neposredno od »General-Comande«. Ono imade provadjati postojeće šumske zakone; paziti na provadjanje gospodarskih osnova i t. d. Ravnateljstvo mora se upoznati sa stanjem svih šumah pojedinoga kotara, i to: državnih, obćinskih i privatnih šuma (§. 1. toč. a) b) c) šum. zak.).

Šum. ravnateljstvo ima pored tehničkog inspiciranja svih šuma posvetiti svu pažnju i **obćinskim** i privatnim šumama, kao i državnim! Evo tu nam je potvrđena naša tvrdnja, da obćinske šume i pašnjaci nisu bile bez nadzora i prepušteni haraćenju. Najviša zemaljska upravna oblast pazila je na »obćinske šume« kao i na državne.

Prema raznoličnosti odnošajah, položaja tla i t. d. izdavalo je zemaljsko zapovjedništvo od slučaja do slučaja propise i naredbe za obćinske šume i pašnjake.

Kao što je šum. ravnateljstvo imalo pazku na obćinske šume, tako je to bila dužnost i svih pukovnijskih i batal. šum. ureda.

Između inih propisa propisano je i sljedeće: »Die Gegenstände der Diensteswirksamkeit desselben bestimmt das Forstgesetz mit den einschlägigen sonstigen Forst-Normen und Verwaltungs-Vorschriften i t. d.

Šum. uredi imali su nadzor nad svim šumama, a isto tako i dužnost, da uredjuju šum. gospodarstva, goje šume i t. d. Šumar izvršivao je naloge i osnove. On je imao sve ono izvršivati, što je od pukovnijske i batal. uprave naloženo. Podčinjen je neposredno »unter das Compagnie-Commando«! Glede svih šuma, dakle i obćinskih, ako je kumpanijska uprava trebala očevid, mnijenje, procienu i t. d., imao se je pozvati dotični šumar.

Za čuvanje srezovah i ostalih šuma postavljeni su nadluggari i lugari (Forstwart) i čuvari.

Njihova je dužnost bila, paziti na sve prekršaje šum. zakona, i to propisanim putem prijaviti.

U smislu §. 22. š. z. postavljale su i obćine svoje lugare i čuvare šumâ, pak je to »zajedničko dobro« sve do danas sačuvano ostalo.

II. glavni dio sadržaje propise uredovanja kod kumpanijâ, bataljuna i pukovnije.

Tu se nalaze razni propisi uredovanja, razni obrazci zapisnika i t. d. što za našu razpravu nije važno.

III. glavni dio sadržaje propise glede šumskih šteta, od štete istih, kao i postupak glede očuvanja šum. vlasništva.

Postupak procjene i prijave šum. štete jeste poznat svima, s toga i ne ćemo o tome razpravljati, do li ono glede občinskih šumâ.

U §. 67. o. pr. propisano je, da kumpanijske uprave moraju skrbiti za utjerivanje šumskih šteta] u državnih šumah. Nadalje propisuje: »Dieselben haben auch die zuerkannten Arrest oder Arbeitsstrafen zu vollziehen, und Sorge zu tragen, dass die Ersätze für Forstfrevel in den Gemeinde-Waldungen zu den betreffenden Gemeinde-Cassen hereingebracht werden«.

Evo nam i opeta zakonitoga dokaza, da su »obćinske šume« postojale; da iste bez nadzora drž. vlasti nisu bile i da nisu izvršene bile haraćenju. Ako je štetah u občinskih šumah i bilo, to se je proti krivcima postupalo, kao i za štete i prekršaje šum. zakona, počinjene u državnih šumah.

IV. glavni dio ovoga propisnika sadržaje ustanove, glede ušumljenja (šumskim služnostima) u državnih šumah Vojne Krajine. Ovaj glavni dio razjasnit će nam u mnogome našu razpravu. S toga ćemo поближе promotriti pojedine ove ustanove.

§. 68. propisuje, tko sve ima pravo služnosti i uživanja u državnih šumah t. j. uživanja gradjevne i gorivne pripadnosti.

To su slijedeći:

- a) Država za pokriće svih svojih potreba.
- b) Mjestne, crkvene i školske obćine za sve svoje potrebe.
- c) Krajiške obitelji.

Potonje imadu pravo:

1. Na bezplatno gradjevno i gorivno drvo.
2. Na bezplatnu pašu i žirovinu.
3. Izvoz leževine kroz tri dana u tjednu i to ponedjeljak, srieda i petak, nadalje pravo na sve druge nuzužitke. »Zlatno je to doba bilo!«

§§. 69., 70. i 71. sadržaju razne ustanove, koje se odnose na consignaciju drvah, ustanovljenje potrebe drvah, doznake drvah, izdavanja paševnicah i žirovnih cedulja i t. d.

Za nas je od važnosti §. 72, koji u celosti glasi: »Za pokriće potrebah na drvu krajiškog stanovništva, kao i ostalih nuzužitaka istih, ima se obzir uzeti i na postojeće drvom obrasle pašnjake, kao i na obćinske šume!«

Potreba drva, koja se iz obćinskih šuma i drvom obraslih pašnjaka podmiriti može, ima se propisanim načinom izkazati; koja se tada sa »drvosječnom osnovom« predlaže na potvrdu glavnom zapovjedničtvu.

Pristojbe za ostalo drvo i inake nuzužitke u »obćinskih šumah i pašnjacih«, kao i sve šum. odštete — teku u blagajnu dotične obćine.

Kada se je držav. uprava pored ogromne površine drž. šuma obazirala i na »obćinske šume i drvom obrasle pašnjake«, u svrhu pokrića raznih potreba — krajišnika — znak je, da su te šume i pašnjaci predstavljali znatnu vrijednost novčanu, kao i drvu gromadu; kada je drž. uprava bila vlastna »ušumljivati« krajišnike u njihove šume i pašnjake, bila je dužnost iste uprave, paziti na ovo »zajedničko« obćin. dobro!

Da je to ona i činila, dokazali smo tečajem ove rasprave; dokazali smo, da je to bila dužnost krajiške uprave i opredjeljenog joj šumarskog osoblja!

Naša tvrdnja — u ovoj raspravi iztaknuta — potvrđjena je, da je bilo za vrijeme Krajine liepih »obćinskih šuma i drvom obraslih pašnjaka«.

Naša tvrdnja podkriepljena je, da ovo »zajedničko dobro« obćinah selah, mjestah i. t. d. nije ni prije bilo izvršeno haraćenju i samovolji pojedinacah!

»Načelo potrajnog uživanja obć. šumah i pašnjakah, uz inače racionalno gospodarenje bilo je već tadanjoj šum. uprav glavno obilježje«.

To nam svjedoče u raspravi spomenuti i uvedeni obći šumski zakon i ostali spomenuti naputci. Kada je to tada

bilo, uvjereni smo, da će i sada mnogo bolje biti usljed novo stvorenih zakona i inih propisa.

»Glavno je ali, da se čim prije urede zem. zajednice, a prema tomu i racionalno gospodarstvo u njihovih šumah i pašnjacih!

Pogled u šume sjeverne Amerike.

Priobćuje **Dragutin Hire.**

I.

Šume sjeverne Amerike leže većinom u umjerenom toplom podneblju. U ravnicama leže šume bjelogorice, ili na pjeskovitu tlu šume borove, a obje prelaze na visinama u šumu smrekovu i jelovu; zapadni krajevi zarasli su crnogoricom. Na južnom kraju Floride prelazi tropska šumska flora u Savezne države sa kržljivim šumama. Od Floride pa do 30° sjeverne širine porasla je subtropska šuma, sastojeća od zimzelenih hrastova, magnolija, vazda zelene sitnogorice i grmova, medju koje su utresene pome; pjeskovito tlo zaokupili su borovi. Zapadno se prostire subtropska šuma do 40° sjeverne širine, odlikujući se zimzelenim hrastovima, jednom lovorikom, dočim je u nizinama značajna *Sequoia sempervirens* Na Aljaški, a uplivom toplih morskih struja, seže crnogorica do 70° sjev. širine. Prerije sjeverne Amerike diele šume u dva pojasa, koji se u florističkom pogledu razlikuju više, nego da ih odijelilo u istoj širini more. Ti su pojasi atlantski i pacifički; prvi se stere od meksikanskoga zaliva do Hudsonova zatona i obala Labradora i seže širinom do 90° zapadne dužine. Drugi je pojas izprekidan pa se stere od obale morske do planina Rocky Mountains i od Meksike do Aljaške. Od 32—50° sjeverne širine možemo u tome pojasu razlikovati tri uzporedne šumske skupine, medju kojima leže prerije sa gorama i bregovima.

Od ukupne sjevero-amerikanske šumske flore, koja je zastupana u 96 rodova, otpada na Evropu 40%, na Indiju 50%, na iztočnu Aziju 55%. Od spomenutih rodova pripada 81 rod

listnatomu drveću, koji je u Evropi zastupan sa 40%, u Indiji sa 60, a u istočnoj Aziji sa 65%. Od 15 rodova crnogorice ima istočna Azija 75%, Indija 55, Evropa 40%. Zanimivo je, da atlanski pojas ima 85 rodova sa 65% u istočnoj Aziji, 60% u Indiji i 40% u Evropi, dočim ima pacifički pojas 48 rodova, koje zastupa u istočnoj Aziji 85%, u Indiji 60%, a jednako toliko i u Evropi. Vidi se, kako je bogata atlantska flora sjeverne Amerike spram pacifičke, koja se odlikuje bogatstvom iglastoga drveća.

Rodovi evropske šumske flore zastupani su i u sjevernoj Americi i istočnoj Aziji, oni su dakle »cirkumpolarni«, a značajno je za sjevero-američku floru, da nema »jedne« vrsti drveta koja bi atlantskoj i pacifičkoj cvjetani bila zajednička, osim takovih sjevernih vrsta, koje su obašle prerije. Ove su široke 500 kilometara i toga radi vjetar i ptice na takovu daljinu teško sjeme prenašaju.

Kad su Evropejci došli u Ameriku, sterala se tamo nedogledna šuma. Sterala se širinom od 35° od Floride do Labrador, a duljinom od 20° od obala Atlantskoga Oceana do ruba prerija. Šume su zapremale površinu, koja bijaše 10 puta veća od njemačkoga carstva, dočim zapremaju danas jednu veličinu njemačke države. Jedna trećina onoga, što su Evropejci prije 400 godina zagledali, ne zaslužuje ime »šume«, dvie su trećine mladici ili ostanci samotnih oštećenih stabala, koji te samo sjećaju na negdašnje bujne šume, a često su i ova stabla na umoru.

Prašuma je bujala u ravnicama, kao i po gorama. Na Alleghany-gorju ne bijaše pećine na kojoj ne bi poraslo koje stablo, a u nizinama ne bijaše tla, pa ono bilo i kameno i mršavo, koje ne bi kroz vjekove pokrivala šuma. Samo močvarni krajevi bijahu pusti. Tko danas zagleda one ogromne pješčare živa pieska, koje se steru na milje daleko, ne bi vjerovao, da su tu prije 50, 60 godina rasli najkrasniji borovi svieta; ali ne bi vjerovao, da je i ono krševito Alleghany-gorje pokrivala bujna šuma. Dočim je u istočnim krajevima šuma

stradala, u zapadnim ju je čovjek sadio i gojio. U iztočnim krajevima ima mjesta, koji nas sjećaju našega primorja. Goli su i pusti, zemlja vodom izprana ili vjetrom raznesena; bujice harače bez svake zaprieke a samo po koji panj. do kojega voda ne može, sjeća putnika, da je i tu nekoć bila šuma. Kako se u Americi šuma slabo čuva, svjedoči n. pr. država New-York, koja ima do 312.400 hektara šume, a među svima ponajviše parcele od kojih ona ni ne pozna granica. Naseljenici krađu drva na sve strane, uništavaju šumu vatrom i sjekirom, a upravni organi ni makac. Šumski su požari u Americi štono rieč na dnevnom redu, a objasniti će nam to nekoliko primjera.

Po izvješću profesora *Sergentsa* uništio je požar samo godine 1879./80. 408.960 hektara šume, a time do 100 milijuna maraka. Uzroci tim požarima bijahu razni. 197 puta porodila se je vatra radi paše, 1152 puta prošla je vatra u šumu sa krčevina, 508 puta zapalile su ju ognjene iskre lokomotiva. Lovci prouzročiše požar 628 puta, u šumi počivajući 72 puta, duhandžije 35 puta, dočim bijaše 262 puta vatra podmetnuta; 12 puta segnula je vatra u šumu sa prerija, 9 puta porodila se vatra kod ugljenica, 32 puta zapalio je šumu grom, 56 puta Indijanci, 10 puta trgovački agenti, 2 puta putnici. Dva puta da se je šuma zapalila sama, tri puta po drvodjelcima, a tri puta s nemara. Ovo iznosi ukupno užasnu svotu od 2983 šumskih požara. Lovci pale sitnogoricu, koja im pači kad nišane, akoprem je ona buduća šumska generacija, na drugim mjestima zapale šumu, da se divljač preplašena sbija u hrpe i da ju laglje postrijeljaju. Ima i takovih zlobnika, koji zapale šumu »zabave« radi. Lahkoumnost uništila je i veći dio šuma u Yellowstone-parku, u ovom šumskom Eldoradu.

Šume sjeverne Amerike zapremaju 490 milijuna acra, što čini 200 milijuna hektara. To je 26,5% ukupne površine Saveznih država, dočim 150 milijuna odpada na atlantski šumski pojas. 185,8 milijuna šuma u rukama je farmera, dočim narodne šume u pomenutim državama zapremaju 29,5 milijuna hektara. Leže ponajviše na zapadu i po gorama i ne nose

državi ni filira koristi. Ostale šume u rukama su trgovaca i spekulanta. Šumsko tlo dieli se u četvorine od kojih zaprema najmanja 16 hektara; 16 takovih četvorina daje 640 acra, koji su numerirani i država ih prodaje. Za gradnju željeznica poklonila je država 197 milijuna acra šume, što čini 80 milijuna hektara. Užasno je upravo, što se događa sa šumama po gorama i planinama i u prvi mah se čini nevjerovatnim, da u Americi postoji takav vandalizam. Po gorama i planinama žari se nebo od šumskih požara ne samo mjesece, već i godine i čovjek protrne, čitajući o njima.

Svrnimo sada na trgovinu drva u Saveznim državama! One zapremaju ogroman prostor, a klima, tlo i šumski pojasi tako su raznolični, kakove su prilike riedke u Evropi. Ovdje su nedogledne šume, tamo stepe, s kojima se nebo spaja; ovdje listnate i raznolične šume orijaških i divotnih stabala, tamo vitko, nekoliko stotina stopa visoko iglasto drveće vanredne vrijednosti. Središte trgovine i prometa leži u zemljama, koje okružuju velika američka jezera, a Chicago na Michigan jezeru prvi je trgovački grad drva u Saveznim državama: 15 željeznica i brojni parobrodi razvažaju drva na sve strane i krajeve. Drugi je znameniti grad Albany u državi New-York, koji se ne odlikuje toliko drvima, jer su tamo šume prilično izcerpljene, već je on u neku ruku trgovačka burza.

Na istočnoj poli Saveznih država potrošilo se je g. 1886. 50,8 milijuna cbm. metara drva, koja su posječena na 175 milijuna hektara zemlje.

U zapadnim krajevima potrošeno je 50 milijuna cbm., koje je drvo poraslo na 25 milijuna hektara.

Godine 1879./80. radilo je 25.708 pila, koje su izpilile 42 i $\frac{1}{2}$ mil. cbm. u daske i 1760 mil. u letve. U Minnesoti izpililo se g. 1882. 1,4 mil. cbm. dasaka i 105 mil. letava. Pile u Dulutu, njih 12, mogu na godinu izpiliti 380.000 cbm. drva, te su g. 1883. proizvele 270.000 cbm. dasaka i 22 mil. letava. Pila Lumber and Boom Co. izpilila je g. 1885. sama 95.000 cbm. drva, ponajveć borove *Pinus Strobus* i *P. resinosa*.

Pile u istočnim krajevima primaju materijal vodom, koji dolazi ne vezan. Okolina odavna je pusta, samo kržljavi, čvorasti i opaljeni, a tužni ostanci sjećaju te, da i tu bijaše nekoć šuma. Za pomladak ne mari nitko, ako je pak porasao jedini su mu gospodari vatra i sjekira. Riedko trebaš da pitaš za pilu, hrpe od ugljena vode te tamo; hrpama od ugljena i crnom prežganom zemljom okružen je etablissement. Čovjek, koji svojom sjekirom drva sječe, misli kod posla samo na dobitak, a ono što preostane, prepušta vatri.

U zapadnim krajevima stoje pile u najbujnijim šumama, a čudno se doimlje putnikove duše, kad ju zagleda u šumi mamutovca (*Sequoia gigantea*). Među iverjem crvena drva, svrži i granja, među ugljenom i pepelom, teško je i naći mjesto na kojem je to čudo-drvo poraslo. Pa ipak bi trebalo, da si svaki vlasnik sačuva nekoliko divova i da po njima zirne u prošlost od 2000 godina. Teško da će ta stabla već ikada doživiti tako visoku starost. To su orijaši, koji čovjeka zadivljuju. Dr. H. Mayr, koji nam opisuje šume sjeverne Amerike, našao je jedan eksemplar, koji bijaše 102 m. visok, deblo bilo mu je 60 m. dugo, a u visini 34 m. mjerio je još u objamu 3,7 m. Usebina mu iznosila 822 cbm. Deblo takova orijaša tegne 160.000 klgr. Obori li se takav div, zadrkće zemlja, a prasak tutnji na milju daleko i tako žestoko, kao da gruvaju topovi. Kod te prilike, da propadne jedna trećina drva.

Godine 1885. imali su u Fresno County-u sagraditi pilu u najbujnijoj dubravi mamutovaca, koja je imala da izpili na dan 470 cbm. drva, što čini na godinu 170.000 cbm. Na planinama onoga kraja bilo je pomenute godine 2350 cbm. zdrava drva, od česa odpada na mamutovac 2 mil. cbm. Fresno County ima najveće šume mamutovca, koje zapremahu 1460 ha, t. j. na jednom hektaru stoji 1440 cbm. drva. Nu ova je svota premalena, jer 10 mamutovaca 500 cbm. daje 5000 cbm., a pridamo li k tomu 1000 cbm. jela i borova, to odpada na hektar 6000 cbm.

Do godine 1886. iznosila je ukupna duljina željeznica u sjevernoj Americi 40.700 geografskih milja. Ako na geografsku

milju odpada 12.140 podvala ili babura, to ih ima na svim prugama 495 milijuna, a računajući podvalu na 0.085 cbm. drva, daje to svotu od 42.07 milijuna cbm. drva. Da se željeznica što prije preda prometu, grade mostove, viadukte, stanice i kolodvore od drva. Stručnjaci cene potrošak drva na 260 cbm. po geografskoj milji, što iznaša za ukupnu željezničku duljinu 10,5 cbm. milijuna drva, dočim je do god. 1886. na sve željezničke gradjevine potrošeno 52,5 mil. cbm. drva.

Na brzojavne stupove, kojim je duljina iznosila 30.000 geografskih milja, potrošeno je spomenute godine 5 mil. cbm. drva. Za obnovu n. pr. podvala, računajući po 1000 milja, treba 12 milijuna komada podvala.

Da se što više prištedi na radenim silama, sieku za podvale mlada stabla, kadkad i takova od kojih dobivaju samo jedan komad, a sjeku hrastove, u južnim krajevima orahe, Hikorye, Gledičije i druga. Kad se jedan kraj izsječe i opustoši, traži se drugi, ako je moguće što bliže željezničke pruge.

Na željeznicama, koje prolaze šumovitim krajevima, lože lokomotivu drvima, u južnim krajevima rabe u tu svrhu borove, u drugim krajevima orahe, briestove, jasene, hrastove, u jednu rječ drveta, koja bi u nekoliko godina donesla ogromnu korist. Po Sargentu potrošile su željeznice g. 1879./80. drva u vrijednosti od 5 milijuna sterlinga, a parobrodi za 2 milijuna.

Potrošak sitnog drva neda se iztaknuti za Savezne države ni približno. Po vladinom izvješću od g. 1879./80. potrošeno je 1760 milijuna letava, 5555 mil. šindra, 1500 mil. štapova, duga i dužica i 100 milijuna obruča.

Ljudi, koji su tražili drvo za šindre bijahu valjda prvi, koji su počeli zalaziti u planine zapadne Amerike. Pao im je u oči sladorni bor, vitko stablo, koje se daje liepo kalati. Tlo upliva valjda na to, da svako stablo nije za kalanje, valjalo je dakle takva stabla tražiti, a na taj način palo ih je nekoliko milijuna pod sjekirom. Iz dobrog stabla izrezali bi najbolje komade, dočim bi ostalo drvo ostavili, da zlobni i pokvareni njime zapale šumu. Danas je ovoj borovini tolika ciena.

da usahle ili povaljene komade voze na pilanu. Borovi su stari 200—300 godina, nu pomladka za buduću generaciju ima veoma malo.

Obruče prave od 5—10 godišnjih stabala Hykorijske, koja se dadu takodjer liepo kalati. Iz Missouria izvezu na godinu 25 mil. komada, u vrijednosti od 500.000 maraka.

Gorivih drva i drvena uglja potrošeno je god. 1879./80. 502 cbm. mil., od kojih otpada na ugljen 7 mil. Potrošak je drva velik, jer se pali i kameni ugljen, ali potiče odtuda, što po kućama ne maju peći, već kamine, koji potroše pet puta toliko drva, a kamini su tako veliki, da bi se u njemu čovjek lahko pružio.

Sada da svrnemo malo okom na šumsku pašu.

Šumska paša razširena je po svim Saveznim državama i bijaše prvi zator šuma; što bijaše više požara, to su bolji pašnjaci, a gdje to ne pomaže, proriede šumu da dobiju više svjetla, a bolju pašu. Evropejac spriečava u svojim šumama porast trave, nu Amerikanac radi protivno. Da se stare trave rieši i da mu s proljeća uzbuja mlada trava, uništi je svake godine vatrom, a rade to naročito u južnim krajevima gdje na pjeskovitu tlu buje najbolji borovi *Pinus australis* i *P. cubensis*. Njihova se debla zapale kod tla i to s one strane, koja je okrenuta prama vjetru. Prva vatra zahvati vanjski dio, koj se prometne u ugljen, druga vatra zahvati već dublje, dok napokon uništi kambij drveta. Sada se počne ciediti smola, koja buduću vatru dulje podržava i tako se rana od godine do godine povećava, dok plamen zahvati drvo, koje gine i ugiba i vjetar ga obori. Tako biva svake godine i šuma malo po malo propada.

Znamenito je i zanimivo kako u listnatim šumama izumiru čitave hrpe od stabala, dapače ciele šumske plohe, kad u njima pase blago. Zemlja je rahla i puna crnice i korenje leži prama površini, kada ima tamo dovoljno hraniva. Dodje li blago u takovu šumu, ugazi zemlju medju korenjem, odkida korjenice i otkriva tako korenje. Zemlja se izsuši i mnogobrojna stabla

i šume propadaju tim načinom. Da blago ne zalazi u kvar, ogradjuju pašnjake i rabe u tu svrhu trajne vrsti drva, kao drvo od mirisave borovice *Juniperus virginiana* (Bleistifholz), od *Thuja occidentalis*, u zapadnim krajevima od *Sequoia sempervirens*. Za takove ograde potrošeno je g. 1886. 14 mil. cbm. drva. No valja nam iztaknuti da ima i mudrih i obzirnih gospodara, koji pašnjake ogradjuju žicama.

Blago se goji osobito u zapadnim krajevima Saveznih država, gdje ima svoje posjede i jedan »cattle king« t. j. kralj goveda, inače milijunaš koji živi negdje u Kaliforniji. Blago pase u Santa Rita planini, a umnaža se svakoga dana za 20 komada. Ova se planina uzdiže iz jedne prerije koja je zarasla kaktusima, jukama i agavama. U visini od 3500' počimlju pašnjaci natapani gorskim potocima. U toj visini počimaju i vazdazeleni hrastovi, koji se u vlažnim dolinama mješaju sa platanama i jasenima. Od ostaloga drveća raste na toj planini *Pinus Chihuahuana*, *P. Arizonica*, *P. edulis*, *Pseudotsuga Douglasii*, jedan *Juniperus* i dr.

U šumovitim dolinama, po obroncima i tjemenicama pase se blago gdje su biline riedke. Već se danas opaža kako trava otimlje tlo šumi, a prerija travi.

U sjevero-američkim šumama vadi se od smola i ter-pentin, a davno mu je vrelo *Pinus australis*, a daje jedno i drugo i *P. rubensis* i *P. Taeda*. Već za dobe kolonijalne vlade dobivalo se smole u Saveznim državama na godinu 88.000 bačava. Smola se vadi na sljedeći način: U zimi zasjeku u deblo tako zvani »boxes« (Behälter) razito, koji zalazi u nutrinu nakoso, duljina iznosi 14 palaca, najveća dubljina 7 palaca, a usebina $\frac{1}{4}$ galone. Tlo se naokolo očisti od leževine i suhara, s proljeća spali i tako požar šume spriječava. U istinu se pak šumama tim postupkom nanaša silna šteta. Takav požar leževine prostire se na sto i sto milja daleko, uništujući svaki pomladak i spriječavajući stabla u njihovom razvitku u najzgodnije doba godine. Za nekoliko godina

podavaju takove šume sa bezbrojnim oborenim i osmudjenim stablima užasnu sliku razsula i propasti.

Kada s proljeća počmu sokovi kolati, odstrani se sjekirom ponajprije kora s obih strana boxesa, a poslije se odstrane ostali dielovi do bieliike. (Splint) Taj se posao obavlja od sredine travnja do sredine listopada, ako je pak vrieme povoljno nastavi se još u studenom. Prve i druge godine napuni se posuda svakoga mjeseca po jedan put, a drugom se plosnatom posudom smola izgrabi. 10.000 posuda daje 40—50 bačava surove smole, a svaka se izprazni po 6 puta. Godine 1879/80. dobilo se 17 i $\frac{1}{2}$ galona (794.500 hl.) terpentina i 1 i $\frac{1}{2}$ milijuna bačava krute smole u vrijednosti od 33 i $\frac{1}{2}$ mil. maraka

U saveznim državama vadi se i tanin. U istočnim krajevima znamenit je *Quercus virens*, u južnim uz nju *Q. Prinos*, u sjevernim krajevima *Q. prinoides*, u zapadnim *Q. densiflora*, koja je osobito izdašna, jer ima 16, 5% tanina. Znamenite su *Tsuga Pattoniana* i *Ts. Mertensiana* sa 15, 7 i 15 i 1%, pak *Douglasije* sa 13, 4%. Ima hrastova koji daju samo 4% tanina, kao *Q. alba*, *tinctoria*, *macrocarpa*, *rubra* i *nigra*.

Sirup i šećer vade iz javora sladorovca i prvi kao izvrstan zamjenik meda troši se u Americi u velike. God. 1879/80. izvadili su u Saveznim državama 36 i $\frac{1}{2}$ milijuna šećera i 81.500 hl. sirupa U sjevernim je krajevima najprometnije mjesto Vermont, dočim mali New-Hampshire sám proizvodi na godinu 732.000 funta. U kasnu zimu, kada još snieg pokriva zemlju, a zrak je i sunce toplo, navrtaju javor u visini od 2—3 stope do 5—15 cm. duboko, već prema tomu, kako je stablo debelo. Od bazgovine načine ciev i zataknu u deblo. Kad je dobro ljeto, daje jedno stablo 174 litre soka, a ovaj 10 funta šećera; popriečno daje 100 stabala na godinu 400 funta šećera. Sok se sabire svakoga jutra, lieva u velike, plosnate, željezne posude, gdje se ukuha u sirup ili u granulirani šećer. Stablo valja navrtati tek u 30 godini, odkada se može rabiti svake godine.

Za papir i celulosu rabe u Americi mekanije vrste drva, naročito *Picea nigra* i nekoje topole, koje si industrijalci u šumama izbiraju sami.

Znamenita je i trgovina plodova, a najnaznamentiji je plod pecan-orah od *Carya olivaeformis*, koja u Americi zamjenjuje naš orah, akoprem se iz Europe uvažava u veliko. Naš je orah onu vrstu sa stola imućnijih već iztisnuo, jer je izdašniji i riedji. I plodovi od *Carya alba* i *sulcata* troše se u Americi, nu kako su debele lupine manja im je ciena.

Plemeniti kesten (*Castanea americana*) vole Amerikanci, kao mi marone, te ga Talijau prodavaju i peku, kao i kod nas u Europi. Plodovi su manji i u šiljak iztegnuti i toga radi prodava se mnogo evropskog kestena. I kesten nosi u Americi plodove na svoj zator. Poraste li blizu ljudskih stanova, bude od njega prava nakaza, raste li u šumi, to mu ploda radi odbijaju grane sjekirom. U velike se troši od šumskih plodova Persimon, što raste na *Diospyros virginiana* čim od mraza gorki plovovi postanu sladki. Jedu se i plodovi od raznih borova, koje naročito vole Indijanci. U Kaliforniji troše plodove od *Pinus Paryana*, *P. osteosperma edulis*, *P. monophylla* i *P. Sabiniana*.

Veliku množinu plodova pojeduju svinje i blago, kao žir, bukvice, kesten, plodove od Hikory-a, Umbellularia i drugih u kojima ima puno škroba.

Osim toga daje šuma čovjeku nastor, kamenje, crnicu, zemlju, lišće, koru, granje itd., nu osobito je privrjeda u šumama Floride i na obalama južnim. Usljed velike vlage i topline razvija se po svržima i granama našem gorovezu (*Usnea barbata*) nalična bi ina *Tillandsia usneoides*, koja bude nekoliko metara duga. Tu takozvanu vrstu »maha« sabiru u močvarnim krajevima za poplava i skidaju iz čamaca, bacaju u hrpe i puste da tu leži 10—12 mjeseci, dok prodje prirodnu maceraciju. U Neu-Orleansu, glavnom skladištu toga »maha«, vade se iz biline vlakna i očiste. Ovako priredjenim »mahom«

pune se madraci i jastuci, ali ga valja pomješati dlakama. Godine 1879/80 prispjelo je na tržište u New-Orleansu 3500 svežanja toga »maha« u težini od 10 mil. funta, a u vrjednosti od 1, 2 mil. maraka.

Lov je u Americi slobodan, što Amerikanci iztiču ponosom i otac je osobito veseo, kada porasla sina daruje puškom, da se njome vježba, a vježba se na najkrasnijim ptičicama svieta, na sitnim kolibrićima u onaj čas, kad izliećuju iz cvieta. Poslije strijelja zabave radi lose i bivole, pa se diči ako je u godinu dana postrijeljao stotinu komada.

Kako losi ostaju na mjestu, to se cielo junačstvo sastoje u tome, da od njih bude hrpa mreine. Takovi lovci nisu brojni, ali su obični oni, koji kadkad nisu toliko visoki. koliko im je puška duga, iz koje ubijaju sve, što im dodje pod ruku.

Lovci, kojima bijaše lov zanatom i koji življahu u šumama poput nomada, bivaju sve riedji. Ovi imaju najteže grieha, jer su požarom uništili ogromne šume, ali uništili u šumovitim krajevima i lov, jer što ne pogodi puška, to raztrgaju njihovi psi. Meso od divljači razrezali bi u komade pred kolibama ga sušili i siromašnomu svijetu prodavali.

Niti ova, ni buduća generacija neće uništiti lov u Saveznim državama. U ogromnim prašumama ima divljači još obilato, koja će se pod zaštitom brzo razmnožiti i puste krajeve opet napučiti, nu nije tako u blizini ljudskih stanova, gdje su šume svojim životom zamlre.

Pošumljenje Kraša na svjetskoj izložbi u Parizu.

Preveo R. E., kr. kot. šumar.

Pod tim naslovom donosi »Oesterreichische Forst- und Jagd-Zeitung« u svom broju 30. od o. g. kratak opis razvoja radnja oko pošumljivanja cislitavskog kraša, koga usljed svoje važnosti ovdje u prievodu donosimo.

Na jugu naše monarhije provadja se, neprekidno napredujuć, ne samo za šumara, nego i za svakog socialnog politika i prijatelja šuma, vrlo zanimiva šumsko kulturna radnja, od vrlo obsežne gospodarstvene važnosti.

Pitanje ponovnog našumljenja Kraša »austro ilirskog« primorja, bijaše kroz cijeli niz godina predmetom studija i pokusa, te se može sada, obzirom na tom sgodom sabrana iskustva, riešenim smatrati.

Našumljenje Kraša je uz to ovdje od nekoliko godina i zakonom osigurano i uređeno, pošto je za svaku od triju provincija, koje skupa Primorje sačinjavaju, naime područje grada Trsta, poknežena grofovija Gorica i Gradiška i markgrofovija Istra, po jedno povjerenstvo ustrojeno, koje se ima brinuti, da se našumljenje malo po malo sistematično provede.

To pošumljivanje i napreduje godimice prema vladajućim okolnostima, te su do sada u razmjerno kratko vrijeme znatne površine pustog Kraša kulturi privedene.

Predočenje ove, obzirom na vladajuće odnose klime i tla, znamenite i u mnogom obziru tegotne ogojne radnje na Parižkoj svjetskoj izložbi, moglo je tim doprinjeti samo k povećanju obćeg uvažanja kao i pravoj ocieni šumarstva u Austriji i velikog napredka u kom se šumarstvo sada nalazi, dočim bi propustom takvog predočenja nastala osjetljiva praznina u predočenju austrijskog našumljivanja.

Obzirom na to odlučila su se ogojna povjerenstva u Trstu, Gorici i Poreču (Parenču), da na spomenutu svjetsku izložbu zajednički takovo predočenje pošalju, nakon što su u tu svrhu primjerenu državnu podporu izhodili.

Briga oko izložiti se imajućih predmeta povjerena bje članu i izvjestitelju spomenutih trih povjerenstva, c. i k. šumar. savjetniku i zem. šum. nadzorniku Josipu Pucichu u Trstu.

Izložba, koja jedan dio odjela »šumarske politike« (našumljivanje) kolektivne izložbe IX. skupine sačinjava, pruža posjetiocu vjernu i preglednu ukupnu sliku glede obsega našumljenja Kraša u Primorju, i to ne samo glede dosadanjeg napredka istog, već i jošte riešiti se imajuće zadaće.

Medju izloženimi predmeti predočuje ponajprije prekrasna, u c. i kr. geografičkom zavodu u Beču dogotovljena velika karta geološke formacije tla ovih trijuh provincija, kao i područja, u kojima svako od ovih trijuh povjerenstva za našumljenje Kraša djeluje.

Na istoj karti nalazi se skrižaljka, koja predočuje sve površine, koje su po povjerenstvima u kataster našumljivanja za našumljenje određene, kao i one, koje su u pojedinoj godini počam od njihovog postanka do konca godine 1899. jur našumljene; konačno i one, koje se jošte našumiti imaju.

Nadalje, predočuje ta tabela sva ona u području Kraša provedena našumljivanja, koja se nalaze izvan područja ovih povjerenstva; ona predočuje troškove ogojnih radnja, te napokon i broj biljka, koje su u primorskim stranom po državi a stranom i po spomenutim povjerenstvima uzdržavanima biljevištima uzgojene.

U drugim manjim nacrtima predočena su raznim sumerjem boja (Farbenton), osim šumâ i pašnjakâ kraškog područja, i one površine, koje su za našumljenje određene, odnosno kojih je našumljenje u izgled stavljeno a i djelomice jur šumskoj kulturi privedene.

Sedam na zid pribitih, kao i druge (preko 50 komada) u tri albuma spravljene fotografije novih šumskih kultura i karakterističnih kraških objekata, daju sliku o uspjehu i sadanjem stanju nasada, a predočuju i pojedine partije Kraša u nenašumljenom pustom stanju.

Podpuno razjašnjenje o dosadanjem marnom djelovanju spomenutih povjerenstva i uspjehu istog djelovanja kao i o drugim našumljivanjima na Krašu i drugim područjima Primorja, daje konačno predložena, po povjerenstvima izdana i po c. kr. šum. savjetniku i zem. šum. nadzorniku J. Puciću u Trstu sastavljena brošura: »Die Karstbewaldung im österreichisch-illyrischen Küstenlande nach dem Stande zu Ende 1899. und die volkswirtschaftliche Bedeutung derselben«. (Trst 1900.)

U ovoj brošuri razpravlja se obširno, nakon predočjenja geografičkog položaja i nekih povjestnih podataka, na pre-

gledni i sustavni način u obće o geološkim klimatičnim i kulturnim odnošajima tla pojedine Primorje sačinjavajuće formacije, nadalje razpravlja se o narodno gospodarstvenoj važnosti našumljenja Kraša i stanja istog prije valjanosti zakona o našumljenju Kraša; ona razpravlja isto tako o sastavku, ustrojenju i djelokrugu povjerenstva za našumljenje Kraša o tehničkom vodjenju i provadjanju kao i nadziradju radnja istih; nadalje razpravlja o osnivanju kraškoogojne zaklade, o osnovanju katastra za našumljenje Kraša i drugima s tim spojenima zadacima spadajućim u djelokrug i izvan djelokruga povjerenstva; nadalje razpravlja o uzgoju biljka, o postavljanju zaštitnih zidova, o kulturnim štetama i obranbenim sredstvima proti istima.

Konačno razpravlja ista brošura ob onim mjerama, nastojanjima i djelovanjima, koja su povrh šumsko ogojne djelatnosti doprinjela i još doprinašaju k poboljšanju šumskih i gospodarstvenih odnošaja u području Kraša.

Pri tom se u kratko nabrajaju i one šumske kulture, koje su se i u onim formacijama provele, koje ne tvore Kraš (Eocen i Alluvium).

Konačno se predočuje sa malo, nu vrlo jezgrovitih rieči, pregledna slika stanja, koje je pružao Kraš prije početka ponovnog našumljenja te se govori i o povoljnoj promjeni, što ga je isti usljed šumsko ogojnih operacija i drugih šumskogospodarstvenih odredaba u razmjerno kratko vrijeme do danas prošao.

Toj brošuri dodane su četiri slike, koje predočuju razvoj novih šumskih nasada.

Jedna predočuje nastariji kraški nasad (Koller-šumu); druga nasad crnog bora »Hrib« (Černica); treća kulturu crnog bora kod stanice državne željeznice Herpelje-kozina (Herpelje); dočim četvrta slika prikazuje izvanredni uzrast Parolini bora u zaštićenom položaju na otoku Lošinju. Ova sastojina imala je u jedanaestoj godini visinu od 8 do 10 metara.

Parolini bor ne raste doduše obično tako brzo kao u

»ligali« kod Malog Lošinja (Lussinpiccolo), al raste ipak na niskih položajih, koji buri nisu jako izvrgnuti, mnogo brže od crnoga bora.

Na koncu brošure dodana je pregledna karta, koja djelokruge povjerenstvâ približno označuje.

Iz spomenute brošure donasamo medju inim sliedeće podatke i momente, koji pružaju svjedočbu koristnog i svrsi shodnoga djelovanja spomenutih povjerenstva i sudjelujućeg šumarskog osoblja. a uz to pružaju dokaz, da se primorski Kraš obsežnim preobraženjem kulturnih odnošaja tla, na blagoslov zemlje, mnogo boljej budućnosti privadja.

Od ukupne površine zemlje otpada:

- a) na Kraš tvoreću formaciju kredu, jura i trias (pretežno Kraš tvoreća vapna i dolomiti; rhätska formacija) $5662.81 \text{ km.}^2 = 71.05$ postotaka (od tog 921.20 km.^2 alpinsko zemljište i 4721.58 km.^2 područja koje nosi pravi kraški značaj);
- b) na eocän (pješčenjак, lapor i t. d.) $1613 \text{ km.}^2 = 20.24\%$
- i c) na aluvium (naplave, šljunak, piesak i diluvialna ilovača) $694.05 \text{ km.}^2 = 8.71\%$.

Kraš tvoreće formacije tvore jedan od S. Z. prema J. I. uz istočnu medju pružajući se, cielu krunovinu uzduž obsižući, samo sa 7 do 9 km. dugom Vipavskom dolinom prekinuti a ostale dielove zemlje nadvišujući pojas, i zapremaju uz to skoro cijelo kvarnersko otočje.

Širina tog pojasa mnienja se izmedju 5 do 30 km. a pada riedko izpod 10 km.

U izvještajima o poslovanju povjerenstvâ zapremaju kraški pašnjaci 140.497 ha, a kao »neplodne« u kataster unešene površine, koje su ipak više manje za uzgoj drvlja sposobne, 3125 ha — ukupno dakle 143.622 ha ili 57.42 postotaka — t. j. skoro polovicu ciele površine.

Kako je mala, dapače neznatna sadanja plodnost kraških pašinaca, i kako je neobhodno nuždna što skorija melioracija istih, vidi se iz te okolnosti, da bar 90—95% ovih popriečni katastralni čisti prihod od samo 50 do 80 fil. (Istra 50 fil.,

Gericu-Gradiška i Trst 70—80 fil.) imade i očividno daljnem propadanju u susret idu, ako se kultivirali ne budu.

Sadanje stanje katastra našumljivanja, koji u obsegu zadaje pojedinog povjerenstva razjašnjenje pruža, je sljedeće:

1) u Trstu: u katastru za našumljenje na	
lazi se pravomoćno unešeno	142·38 ha.
2) u Gorici-Gradiški: isto tako	8.245·80 »
3) u Istri: a) za našumljenje bi-	
jaše odre-	
djeno .	10.051·48 ha.
b) k tomu	
u izgled	
uzeto .	5.798·31 ha . . 15·849 79 »
ukupno okruglo	25.238·00 ha

Od tog otpada oko 950—1000 ha (u Trstu 318, u Gorici-Gradiški 500 i u Istri 150—200 ha) stranom na starije prije ustrojstva povjerenstva izvedene kulture, u kojima je predležala potreba popunjivanja, stranom na zapuštene i uništene nizke žume, ostatak pako na gole površine, koje spadaju k najgornjoj i najviše eksponiranoj kategoriji kraškog područja.

Od svih u područjih djelokruga povjerenstva ležećih kraških pašnjaka, određuje se u celosti 17·4 postotaka za šumsku kulturu i to: u Trstu 21·4%, u Gorici-Gradiški 24% i u Istri 14·8%.

K ovoj ogojnoj površini pridoci će jošte oko 6000—7000 ha ako bi se djelovanje zakona o našumljivanju kraša za Goricu-Gradišku i za Istru, kako je zasnovano, na njeka dalnja kraška područja proteglo.

Od onih u kataster za našumljivanje uvrštenih površina našumljenje su do konca 1899;

u Trstu	685·26 ha t. j. 83·16%
u Gorici-Gradiški . .	2620·67 ha t. j. 33·78%
u Istri	914 32 ha t. j. 5·80%
ukupno	4220·25 ha t. j. 17·30%

K tomu je, i to za novosadanje i popunjivanja, upotrijebljeno :
u Trstu . . . 7,076.600 kom. biljka i 3020·5 kg. sjem.
u Gorici-Gradiški 39,023.800 kom. biljka i 146·0 kg. sjem.
u Istri . . . 13.942 400 kom. biljka i 965·0 kg. sjem.

ukupno . . 60,042.400 kom. biljka i 4131·5 kg. sjem.

Od presadjenih biljka otpada 91 postotak na crni bor, 7·4 postotaka na druge četinjače (smreka, ariž, *Pinus parolini*, *Pinus halepensis* et *pinaster* [maritima] i dr.) i 1·6 postotaka na razne listače.

Osim toga privedeno je šumskoj kulturi u području Kraša izvan djelokruga povjerenstva :

a) uz pripomoć državne subvencije . . . 872 ha

b) od samih privatnika sa biljkama podje-

ljenih im iz državnih biljevišta . . . 842 ha

ukupno . . 1714 ha.

Prema tome obziđu u području kraša do konca 1889. našumljene površine 5934 ha.

Da se područje vododerine (eocen) uz cestu Barcola-Miramar našumiti uzmogne. osjeguralo je tršćansko povjerenstvo odnosno 16·43 ha veliku površinu proti daljnim opuzinama pomoću podpornih i horizontalnih zidova, zopora, odvodnih naprava, cuneta i t. d. sa troškom od kruna 27.318·38.

Kulture, a osobito novosadnje, provele su se najviše u proljeće, pošto proljetne sadnje redovito bolje uspjehe pokazuju nego jesenske, koje više manje od bure trpe.

Što se tiče načina kulture, upotriebila se je u glavnom sadnja i to sadnja u jame, a sadnja u jarke samo u dva objekta ležeća u području Trsta, dočim se je sjetva samo u pojedinim riedkim slučajevima upotriebila.

Od sadnje sjemena (sjetve) pokazuju samo one prilično dobar uspjeh, koje su se zadnjih godina sa sjemenom od zimzelenog hrasta (*Quercus ilex*) jele i bukve provele.

Hrastov žir stavljaao se je u upiknutu jamicu na zaštićenih i djelomice obraslih površina, a jelovo i bukovo sjeme

posadilo se u starijih 30 do 40 godišnjih borovih sastojina u svrhu osnivanja podrasta (Unterwuchs).

Jame i jarci za sadnju izbile su trnokopom a dimenzija od prilike 30 do 40 cm. promjera i dubljine.

Sadnja u jame napuštena je ipak obzirom na tim skopčane nerazmjerno visoke troškove (isti su po prilici dvostruki kao kod sadnje na jame) i obzirom na okolnosti, da se opreznom sadnjom na jame po prilici isti povoljni uspjesi postizavaju.

Zemlja potrebna za sadnju, donášala se je, u koliko se mogla naći na licu mjesta, iz obližnjih jaruga ili drugih objekta gdje zemlje dosta ima, a u pojedinom slučaju dovažala se i sa prilično udaljenih mjesta kolima.

Za obranu proti buri i u svrhu što dužeg uzdržanja zemljištne vlage, obkoljuju se presadjene biljke probitačno većim na licu mjesta dobavljenim kamenjem.

Za našumljivanje upotriebile su se dobrim uspjehom na temelju dosadanjih iskustva naročito biljke crnog bora i to dvogodišnje, koje suši i buri najbolje odljevaju, tad u maloj mjeri na obali Parolini Aleppo i morski bor, nadalje na sjevernih strana i djelomice obraslih površina trogodišnje smreke i na višjih položajih dvogodišnji ariž, te su ove dvie zadnje vrsti naročito od privatnika tražene.

U Istri pokazuju i sa *Pinus laricio corsica* u zadnjim godinama provedeni mali pokusi sadnja dobre uspjehe, te će se nastojati tim povodom ovu cienjenu vrst drva u većoj množini uvesti.

Biljke četinjača i listača, koje su inače tijekom prvih godina najviše u maloj mjeri pokusa radi presadjene, skoro sve su poginule.

Ukupni uspjeh kulture je povoljan.

Neobazirajući se na vrlo nepovoljne godine, poginulo je poprično 30 do 40 postotaka biljka, akoprem godimice u pojedinim objektima i gdje su nepovoljne stojbinske prilike, u kojima suša dugo traje, pogiba 60 do 70 postotaka.

Mlade sastojine napreduju svagdje dobro.

Da se kulture sačuvaju od pašnog blaga, vatre i sličnog, obkoljuju se sa 0·8—1 m. visokimi, 50—60 cm. debelimi suhozidi-gromačami (Trockenmauer).

Do konca godine 1899. podignuto je takovih zidova-gromača u ukupnoj duljini od 82.166·9 m. (u Trstu 28.754·3, u Gorici-Gradiški 40.911·6 i u Istri 12.501 m.)

Pokraj spomenutih kraških sadnja privedeno je do konca 1899. dielom pomoću državne podpore, dielom posjednika samih u kraš tvorećima formacijama Alpinskog zemljišta 417 ha, u eocän formacijama 731 ha, a u aluviju 343 ha — ukupno 1391 ha.

Za uzgoj biljka obstajale do konca prošle godine 21 biljevište (13 državnih i jedno biljevište povjerenstva) u veličini od 6·70 ha. Iz ovih, odnosno iz svojedobno obstojalih biljevišta (Baumschule) dobavilo se od 1881. godine ukupno 84,989.400 komada četinjača, 10,933.700 komada listača — ukupno 95,923.100 komada biljka.

Od tih je oko 92 milijuna u zemlji upotrijebljeno i po prilici 4 miliona u godinama, kad je biljka preteklo, odstupljeno drugim provincijama; nasuprot tome prikupljeno je u godinama, kada je biljka manjkalo, preko 3 miliona iz stranih biljevišta.

Tekom devetnaestogodišnje periode upotriebilo se ukupno 95,068.300 komada biljka u zemlji samoj i to za našumljenje;

a) po samih povjerenstvih	60,042.400 kom.
b) uz pripomoć državne subvencije	14,339.000 kom.
c) po privatnicih	20,686.000 kom.

(Pred godinom 1881. obstojala su tri biljevišta, koja su po prilici 20 miliona biljka dala).

Privatnim strankam davale su se biljke redovito bezplatno.

Za našumljivanje se za sada u zemlji godimice oko 10 milijuna biljka potrebuje, i to: za našumljivanje po kraških povjerenstvih okruglo 6,500.000 komada, isto tako za našumljenje uz pripomoć državne subvencije 1,500.000 komada, za dieljenje privatnim strankam 2,000.000 komada, od kojih po prilici 70

do 72 postotaka odpadaju na crni bor, 10 postotaka na smrjeku, 7 postotaka na ariž, 3 postotka na druge vrsti crnogorica, 6 postotaka na bagrem i 2 do 4 postotka na ine vrsti listača.

Ova potreba na sadjenicama mogla bi se u buduće na 11 do 12 miliona podići.

U području je Kraša nadalje od postanka šumarskih nadzorništva (1870) oko 22.500 ha propalih raznovrstnih šuma i zasadjenih pašnjaka oblastnim odredbama (zasadjenjem, zabranjivanjem itd.) na naravni način šumskoj kulturi povraćeno i privedene (osim toga 2700 ha u cecān-formaciji) a poboljšano je oko 8000 ha nekadanjih občinskih pašnjaka usljed radiobe i pretvorbe u višu vrst kulture (šume, livade i oranice).

Povrh toga predvidjeno je raznim oblastnim gospodarskim mjerama, da se uzdrže i polagano regeneriraju pronadjene više manje propadajuće šume, a uz to se nastoji da se mnoge malo vriedne šume pretvore u mješovite korisnije šumske sastojine tim, što se sadi crnogorica.

Ova i za naše odnošaje osobito važna brošura dobiva se u njemačkom i talijanskom izdanju i komisionalnoj nakladi F. H. Schimpff u Trstu.

O katastru pravoužitnikah.

Napisao Manojlo Divjak.

Temelj je svakomu valjanomu gospodarenju sa šumama dobro sastavljena gospodarstvena osnova, po kojoj se odnosno gospodarstvo voditi ima.

Kako treba da bude ta osnova sastavljena, to odvisi koliko od same potrebe, toliko i o imućvenim odnošajima šumovlastnika, pa i o uvjerenju i spremi onoga, koji ju sastavlja.

Glavno je, da svi sastavni dielovi njezini budu valjano i točno izvedeni, jer samo tako ćemo dobiti i valjanu osnovu, na temelju koje možemo bez bojazni gospodariti.

Pa pošto gospodarstvene osnove imadu odista veliku važnost kod racionalnoga gospodarenja sa šumama, tako da se bez

njih sa malo većim šumskim posjedom nikako gospodariti niti upravljati ne može, to i svi šumski zakoni propisuju, da se za šume imadu sastaviti valjane gospodarstve osnove, na temelju kojih ima se gospodarenje u šumama u buduće voditi.

Pa kao što u svima ostalima šumskim zakonima, tako vidimo i u naputku B) za provedbu zakona od godine 1881., kojim se razjašnjuju odnosno preinačuju neke ustanove zakona od godine 1873. o imovnih občina u hrvatsko-slavonskoj Krajini, ustanovu, da se i sa tima imovnim šumama ima gospodariti na temelju točnoga uredjenja gojitbe.

No moja namjera nije sada baviti se sastavljanjem tih osnova u obće, nego sam namislio, da se dotaknem samo jednoga sastavnoga diela gospodarstvenih osnova kod krajiških imovnih občina.

Taj sastavni dio, o komu ću u ovomu članku govoriti, jest, kao što se iz samoga naslova razabire, katastar pravo-užitnikâ.

Oni, koji služe u šumama, koje nisu opterećene nikakovim služnostmi i neznadu kolike poteškoće čine ti servituti samomu gospodarenju, ne će ni vjerovati, da je kataster pravoužitnika jedan od vrlo važnih dielova elaborata o uredjenju šumskoga gospodarstva.

Iz njega možemo viditi, što smo sve dužni iz šumah podmirivati. koliko imamo izdavati drvâ za gorivo, koliko za gradju, koliko marve na popašu puštati i t. d.

Zato nalazimo pod §. 51. citiranoga naputka, koji nabraja sastojine uredjajnog elaborata šumskoga gospodarstva, da se isti ima, osim onih sastavnih dielova, sastojati i od skrižaljka zašumljenja pravoužitnika, uz imenik o prebivalištih zašumljenika.

Pa obzirom na tu njegovu važnost, morao bi isti, kao i ostali dieiovi gospodarstvene osnove, vrlo tačno sastavljen biti.

Spomenuo sam već, da servituti čine poteškoće slobodnom i valjanom gospodarenju u obće, jer se uvijek moramo obazirati na njihova prava, no te poteškoće su tim manje, kad je popis tih ovlaštenika tačan i njihova prava na šume tačno propisana.

Prava, koja naši pravoužitnici na šume imaju, tačno su ustanovljena zakonskim ustanovama i o tome nema nikakova spora, nego da vidimo kako stojimo sa popisom tih ovlaštenika i mjerom u kojoj pojedinci imaju ta prava uživati, naime sa katastrom pravoužitnika.

Sam kataster pravoužitnika kod krajiških imovnih občina, jest, kao što znamo, popis svih onih zadruga, odnosno obitelji, koje imaju pravo po §. 1. naputka A) za provedbu §. 4. zakona od god. 1871., na uživanje užitaka iz šumah imovnih občina.

U svrhu sastava njegova imale su u svoje vrijeme gruntovne oblasti popisati sve one krajiške obitelji, koje su do 8. lipnja 1871. god. u zadružnoj vezi živile, kao i one, koje pravu krajišku zadrugu sačinjavale nisu, ali su u pogledu davanja vojnika, krajiškim dužnostima udovoljavale — odnosno tadanje gruntovne posjednike svih onih selišta, koja su kao krajiške zadruge uknjižena bila; zatim sve tadanje posjednike onih selišta, koja su diobom navedenih selištah poslje godine 1871. nastala.

Ovako sastavljeni izkazi bili su konačno preizpitani i dati na javni uvid, pa nakon što su se eventualni prigovori protiv njih razmrsili i riešili, odposlati su gospodarstvenim uredom, radi sastavka pravoužitničkoga katastra.

Sve ove pravoužitnike imao je gospodarstveni ured, sastavljajući katastar, razvrstati u četiri razreda, prema veličini njihovog nepokretnog posjeda (oranica i livada), dodieliv im pravo uživanja sa cijelim selištem, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ selišta, kao što je to u §. 7. naputka A) propisano.

Istodobno sa predradnjama gruntovnice, imalo je posebno povjerenstvo ustanoviti potrebu za $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ selišta, kako drva za gradju i gorivo, tako i potrebni broj konja, goveda, ovaca i svinja, te odrediti prosječnu godišnju potrebštinu drva za nove gradnje i uzdržavanje gradjevinah, i ustanoviti novčanu vrijednost cjelokupne potrebštine drva onim načinom, kako je to sve potanko u naputku A) sadržano i razjašnjeno.

Ovo povjerenstvo nakon što je svoj rad dovršilo, razišlo se je, a sve skupljene podatke i sastavljene skrižaljke odpremlilo je gospodarstvenom uredu, koji je na temelju tih podataka, kao i onih dobivenih od gruntovnih oblasti, sastavio kataster pravoužitnika onako, kao što to propisuje obširno §. 12. već spomenutoga naputka.

Taj kataster trebao je biti sastavljen u dva primjerka, od kojih je jedan imao ostati kod gospodarstvenog ureda, a drugi primjerak imale su dobiti odnosne gruntovne oblasti, koje su takodjer svaku promjenu, koja je nakon sastavka katastra eventualno nastupila, imale u svoj primjerak uvesti, nakon što je ista uvedena kod gospodarstvenog ureda.

Sve naime promjene, koje su poslje sastavljenoga katastra bilo diobom, bilo kupoprodajom ili ma kojim drugim načinom nastale, imala su obadva ureda tačno u evidenciji voditi.

Pa kad bi odista bio taj kataster sastavljen tako, kao što sam ja to ovdje u kratko opisao i kao što to obširno i jasno propisuje već spomenuti naputak A), imao bi on do danas u sebi pogrešaka. Jer kroz 20 godina njegova obstanka, bilo je toliko dioba, toliko kupoprodaja, ovršnih prodaja, doseljenika iz drugih imovnih občina, izumrlih zadruga i raznih drugih promjena, koje sve iz raznih uzroka imovnoj občini prijavljivane nisu, da je taj kataster i ako je u svom početku najtačnije i najsavjestnije sastavljen, morao do danas netačan i nepodpun postati.

Sve te pogreške bile bi od manje važnosti i dale bi se donekle izpravkom katastra odstraniti; ali katastar imovne občine petrovaradinske, na koga se čitav ovaj članak i odnosi, ima u sebi takovih pogrešaka, koje će se moći samo obnovom t. j. sastavkom sa svim novoga katastra odstraniti.

Katastar imovne občine petrovaradinske je još u svom temelju pogrešno sastavljen. Neka mi ne zamjere ona gospoda koja su taj katastar godine 1882. sastavljala, što sam to tako smjelo uztvrdio, ali kad pročitaju čitav članak, uvjerit će se da sam imao podpuno pravo.

Ja ne mogu drugačije shvatiti te pogriješke, nego da dotičnici nisu dobro shvatili §. 7. naputka A) za provedbu §. 4. zakona od 8. lipnja 1871. godine.

Isti §. jasno od riječi do riječi izmedju ostaloga kaže: »u brodskom i petrovaradinskom pukovnijskom kotaru iznosi izmjera cijeloga selišta 34 rali, trijuh četvrtina selišta $25\frac{1}{2}$ rali, dvijuh četvrtina selišta 17 rali i jedne četvrtine selišta $8\frac{1}{2}$ rali oranica i livada«.

Pa da li je tako sastavljen katastar pravoužitnika imovne obćine petrovaradinske!

Kad sam otvorio prvu stranu toga katastra, našao sam odmah na prvom mjestu zadrugu D kbr. 3. iz I 33 jutra 629□ sa jednim cijelim selištem, zadrugu I kbr. 1. iz J 17 jutara 1504□ hv. sa $\frac{3}{4}$ selišta. Gledao sam dalje, misleći da su to slučajne pogriješke, ali ne, čitav katastar je tako sastavljen; svaki i pojedini ima veće selište nego što mu to po §. 7. spomenutoga naputka pripada.

Pogrješnim naime shvaćanjem rečenoga §., uvršteni su svi oni pravoužitnici, koji posjeduju od 1 do $8\frac{1}{2}$ jutara u rubriku sa $\frac{1}{4}$ selišta oni od $8\frac{1}{2}$ do 17 jutara sa $\frac{2}{4}$ selišta, od 17 do $25\frac{1}{2}$ jutara sa $\frac{3}{4}$ selišta, a od $25\frac{1}{2}$ do 34 jutra i više sa jednim cijelim selištem. Kao što se dakle vidi, taj je kataster već u početku svome iz temelja pogriješno sastavljen.

Kod ovako pogriješno sastavljenoga katastra, dala je imovna obćina pravoužitnicima razmjerno veće pravo, nego što im pripada, izdala je kroz 20 godina više ogrijevnoga drva nego što bi to učinila kod valjano sastavljenoga katastra, dala je pojedincima naročito onima, koji su pogriješno uvršteni sa $\frac{3}{4}$ selišta više gradjevnoga drva nego što im pripada, na uštrb ostalih pravoužitnika. isto tako davala je pojedincima veće svote za čamovu gradju, u svrhu podizanja i opravljanja kuća, nego što je to trebala činiti.

Sve ovo pokušat ću kratkim daljnim razlaganjem da dokažem.

Predaleko bi me dovelo i suviše vremena stajalo, kada bi sbrajao sva ona selišta, kojima je data veća kompetencija i kad

bi tako sravnio koliko je imovna občina na gorivu više izdala, nego što bi to kod valjano sastavljenog katastra učinila bila.

Primjera radi ipak ću navesti dva sela, koja se ne mogu ubrojiti niti u najveća niti u najmanja.

Uzeti ću jedno selo, koje je ušumljeno u II. razred a jedno u I. razred; pa kad znamo da imovna občina ima 60 pravoužitničkih sela, moći ćemo si lahko stvoriti približnu sliku, koliko je imovna občina samo ogrievnih drva više izdala.

• Katastralna občina Jarak spada u II. razr. ušumljenja t. j. pravoužitnici, pošto se nalaze pravo rekuć u samim šumama, dobivaju na $\frac{4}{4}$ selišta 9 pr. metara ogrievnog drva, na $\frac{3}{4}$ selišta 7 pr. met., na $\frac{2}{4}$ selišta 5 pr. met. a na $\frac{1}{4}$ 3 pr. met.; tako malo za to, jer si manjak mogu lako kupljenjem suhadi iz obližnjih šuma namaknuti.

Po katastru ima ta občina 25 obitelji sa cijelim selištem, 29 sa $\frac{3}{4}$ selišta, 48 sa $\frac{2}{4}$ selišta i 39 sa $\frac{1}{4}$ selišta, a po §. 7. prije spomenutoga naputka, uzev u obzir njihov posjed, trebalo bi da ima sa cijelim selištem samo 7 obitelji, sa $\frac{3}{4}$ selišta 18, sa $\frac{2}{4}$ selišta 29, a sa $\frac{1}{4}$ selišta 87 obitelji.

Kada sad sravnimo selišta sa pripadajućom kompetencijom, tada vidimo, da je imovna občina izdavala godišnje 785 prost. metara ogrievnoga drva, a kad bi kataster bio dobro sastavljen, imala bi da izda samo 695 prost. metara. Izdavato je dakle 90 prost. met. više nego što je to moralo biti, što čini kroz 20 godina, od kako taj kataster postoji, 1800 prost. metara.

Mnogo je veća ta razlika kod većih sela, osobito kod onih koja su uvrštena u I. razred ušumljenja, t. j. koja radi velike udaljenosti od šuma dobivaju na cijelo selište 15 pr. metara, na $\frac{3}{4}$ selišta 13 pr. met., na $\frac{2}{4}$ selišta 11 pr. met. a na $\frac{1}{4}$ selišta 9 pr. met.; — Tako n. pr. katastralna občina Belegiš ima po katastru 51 obitelj sa cijelim selištem, 71 obitelj sa $\frac{3}{4}$, 77 obitelji sa $\frac{2}{4}$ i 32 obitelji sa $\frac{1}{4}$ selišta, a trebalo bi da ima sa $\frac{4}{4}$ selišta samo 19 obitelji, sa $\frac{3}{4}$ selišta 32, sa $\frac{2}{4}$ selišta 71 i sa $\frac{1}{4}$ 109 obitelji.

Sravnimo li ovdje kao što smo kod pre navedenoga sela učinili, selišta sa pripadajućom im kompetencijom, dobit ćemo da je imovna občina izdavala godišnje 2823 pr. metra goriva, a da je broj selišta valjano ustanovljen bio, izdala bi samo 2463 pr. metra, dakle je godišnje 360 pr. metara više izdavala, što opet čini kroz 20 godina 7200 pr. metara. I tako vidimo, da su samo ova dva sela za vrijeme obstanka toga katastra, na ogrievnom drvu izvukla do blizu 10.000 pr. metara više nego što im pripada.

A kako tek stojimo sa mnogo većim selima, nego što su ova dva, jer kao što sam spomenuo, primjera radi navedena sela ne mogu se ubrojiti kao veća sela, šta više Jarak bi prije spadao među najmanja sela, koja pod imovnu občinu podpadaju.

Što se tiče gradjevnoga drva, tu doduše nije štetovala imovna občina, ali se je pojedinac koristio na štetu drugoga.

Običaj je kod imovne občine da se sva za gradju sposobna drva, koja se u godišnjem šestaru nalaze, podijele pravoužitnicima, sa $\frac{1}{4}$ i $\frac{3}{4}$ selišta dobivaju po 4 m³, a oni sa $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ selišta po 2 m³. Pošto tih drva nema toliko, da se godimice mogu svi pravoužitnici podmiriti, to jednu godinu dobivaju jedni, druge drugi itd. Kad bi pako kataster valjano sastavljen bio, mogli bi godišnje mnogo više pravoužitnika sa gradjom podmiriti, jer bi svi oni koji danas uživaju pravo od $\frac{3}{4}$ selišta a pripada im odista samo $\frac{2}{4}$, dobivali 2 m³ u mjesto 4 m³ što dobivaju danas.

Slično tomu je i sa djelenjem novca za kupovanje čamove gradje, u svrhu podizanja novih i opravljanja već postojećih kuća.

Za svaku katastralnu občinu opredieljena je stanovita svota, koja se ima godimice razdieliti među one pravoužitnike, koji će te godine kuću odnosno štalu praviti ili popravljati.

Ista svota ima se porazdieliti prama selištnoj pripadnosti tako, da pravoužitnik koji uživa cijelo selište dobije 320 K., onaj sa $\frac{3}{4}$ selišta 240 K., na $\frac{2}{4}$ selišta 160 K. i na $\frac{1}{4}$ se-

lišta 80 K. — I tu dakle dobiva onaj pravoužitnik, koji je po današnjem katastru uvršten pogrješno na $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$ ili na $\frac{2}{4}$ veću svotu, nego što bi dobio kod valjano sastavljena katastra, a to je takodjer na uštrb drugih pravoužitnika, jer bi se inače opredieljena svota medju više njih podieliti mogla.

Sve ovo što sam dosada naveo velika je pogriješka katastra petrovaradinske imovne občine, te bi se isti samo toga radi morao iz temelja obnoviti.

Osim toga ima taj kataster još jednu omašnu pogriješku, koja je doprinjela, da mnoge promjene, koje su se poslie njegova sastava dogodile, nisu u njega unešene.

Kao što sam već prije naveo, kaže §. 12. naputka A. izrično, da se, za svaku u području imovne občine nalazeću gruntovnu oblast, ima po jedan izvorni primjerak katastra sastaviti i istoj na gruntovnu porabu priposlati. Isto tako po §. 14. rečenoga naputka ima se svaka molba za promjenu odnosno diobu nakon što se ista kod gospodarstvenog ureda provede, gruntovnoj oblasti odpraviti, da i ona u svom primjerku katastra promjenu zabilježi.

Izgleda na prvi pogled, da to, i ako je pogriješka, ne može uplvisati na valjavost katastra, jer i tako svaku promjenu mora najprije gospodarstveni ured provesti, a onda tek gruntovna oblast, te da neprijavljene promjene, nebi ni onda u obzir došle, kad bi i gruntovnica jedan primjerak katastra imala.

No po momu shvaćanju nije tako. Abstrahirajući diobe, spomenut ću jednu veliku pogriješku, koja se je u katastar uvukla samo za to, što gruntovne oblasti katastra ne imadu. Naredbom visoke kr. zem. vlade od 18. prosinca 1889. godine broj 32.2999 po toč. 6. i 9. potomci bivših krajiških zadruga, koji su se lišili svoga zadružnoga posjeda, ne participiraju na pravu uživanja užitaka iz imovnih šuma.

Takovih pravoužitnika, koji su sav svoj posjed razprodali i živu danas kao tudje sluge i nadničari, ima u tom katastru dosta, a pored njihova imena, nalazi se zabilježen i posjed, koji je već davno razprodan. Ima ih šta više i takovih, gdje

je čitava zadruga izumrla, a u katastru se još uvijek u evidenciji vodi, pa na takove zadruge primaju drva njihovi daljni rodjaci i komšije. Obćinska poglavarstva, ne će da prijavljuju takove slučajeve gospodarstvenomu uredu iz različitih razloga, a ovaj opet ne imajuć nikakove prijave, nema na temelju česa da ih briše.

Kad bi međutim imale gruntovne oblasti svoj primjerak katastra, kao što bi ga imati morale, onda do takovih slučajeva ne bi moglo doći. Jer, akoprem svaku promjenu ima najprije provesti gospodarstveni ured u svomu promjerku katastra, pak tek onda dojaviti istu gruntovnoj oblasti, ipak gruntovna oblast, kojoj je svaka prodaja i odtudjenje posjeda poznato, javljala bi gospodarstvenom uredu ureda radi svakoga onoga pravoužitnika, kojemu je posjed razprodan, kao i one pravoužitničke zadruge, kojima su svi članovi izumrli, jer ne bi mogla voditi u evidenciji pravoužitnika sa nekom selištnom pripadnošću, kad pozitivno zna, da dotični nikakova posjeda nema, ili šta više, da ni njega nema među živima.

Samo tim načinom dalo bi se zapriečiti, da se u katastru imovne občine ne vode u evidenciji kao pravoužitnici tudje sluge, bezkućnici, nadničari i izumrle zadruge, na čija imena se izdaje drvo sasvim desetim osobam.

Doznačujući činovnik ne može tomu u trag ući, jer svaki koj na doznaku dodje izkaže se izkaznicom, da je zaista pravoužitnik (svaki pravoužitnik dobije čim je u kataster uvršten izkaznicu) a prisutni narod i ako mu je poznato, da dotičnik neima nikakova posjeda, neće da ga oda doznačujućemu činovniku, a u mnogo slučajeva i ne smije, bojeći se osvete takovog bezkućnika.

Eto to su dva glavna razloga, da se kataster imovne občine petrovaradinske ne izpraviti, nego iz temelja preinačiti, odnosno sasma novi katastar sastaviti mora. Jer kao što se do sada iz navedenoga razabire, taj kataster ima u sebi dosta takovih pravoužitnika, koji na uživanje užitaka iz imovnih šuma ne imaju nikakova prava, a većina, koji to pravo imadu,

uvršteni su u njega sa većom selištnom pripadnošću, nego što im to prama veličini njihova posjeda pripada, a to ne bi smjelo da bude.

Sada da vidimo, kako smo stajali sa tim već u početku pogriješno sastavljenim katastrom, od dana njegova sastava pa do danas.

Uzmimo najprije diobe, koje su kod nas tako učestale. da je potreban jedan činovnik, samo za provodjanje tih dioba i drugih promjena u katastru.

§. 14 i 15. nap. A izrično propisuje, da je djelivost die-
lova selišta ograničena, pa je u svoje vrijeme bio nastao od
nekih imovnih obćina prigovor, da se ustanova §. 14. ne može
točno u praksi provesti.

Visoka kr. zem. vlada, je svojom naredbom od 19. rujna
1888. broj 23.530. ct. 887. kojom tumači neke ustanove nap.
A. razjasnila §. 14. i primjerima dokazala, da se daje u svakom
slučaju provesti. Da je tomu tako, ne može se poreći, ali pro-
vadjajuć rečeni §. nastaju u praksi na neki način nepravde.
Ima naime zadruga koje, imajući po 100. jutara zemlje i po
20 i više zadružnih članova, uživaju pravo od cijeloga selišta.
Na jednom izdijeli se iz takove zadruge, što se često puta
dešava, jedan član, koji izašav samo sa svojom ženom, odnese
vrlo malo nepokretnoga posjeda, što zadruga i ne osjeća, nosi
uz to i $\frac{1}{4}$ od $\frac{4}{4}$ selišta, što samoj zadruzi već teže pada. Isto
to učini poslje par godina i drugi zadružni član, pa tako na-
jednom ostaje zadruga skoro sa istim nepokretnim posjedom i
istim brojem duša, ali sa uživanjem samo $\frac{1}{2}$ od $\frac{4}{4}$ selišta.

Sa tima diobama došli smo već tako daleko, da ima slu-
čajeve gdje po 6 grana uživa zajedničko pravo na $\frac{4}{4}$ selišta,
šta više i na $\frac{2}{4}$ selišta, a te grame dijelit će se u buduće još
dalje. Tako ima mnogo njih gdje po dvojica i trojica moraju
dijeliti kompetenciju od 3. pr. m. Ne samo da je to suviše
malo, nego i činovnici kod doznake imaju sa takovima stran-
kama velike neprilike. Kad je šuma sitna, tomu se daje još
kako tako doskočiti, jer im sam činovnik podieli pripadajuću

kompetenciju, ali kod debljih stabala to je nemoguće, nego im mora dati zajedno, a onda obično dodje do svadje pa i do tučnjave, jer su to obično ljudi, koji se i onako međusobno neslažu, pa su se zato i podielili. Pokušalo se je i takovim načinom, da oni drvo izrade a dotični činovnik ili lugar da diobu obavi, no ni na taj način nije se moglo uspjeti jer jedan radi sam a drugi sa društvom (braćom i sinovima).

Zato bi se imali prigodom obnove katastra i svi oni, koji danas uživaju dielove od cieloga, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$, kao i oni koji zajednički neki stanoviti dio uživaju, uvrstiti prama njihovom nepokretnom posjedu sa $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ odnosno $\frac{1}{4}$, jer ako i nadalje ostanu na zajedničkom uživanju ili na dielovima, doći ćemo konačno silnim diobama u katastru do absurduma, jer ćemo imati i takovih, gdje će njih petorica i šestorica morati dieliti 3 m. drva.

Ovomu bi se dalo na drugi način doskočiti, kako se ne bi povisio pronadjeni broj cielih $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ selišta, jedino tako, da se kompetencija povisi, no na taj način izdali bi još više drva nego na prije navedeni način, a povisili bi kompetenciju i onima, kojima to za sada nije nužno, jer uživajući sami cijelo selište $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ imaju dovoljno drva za namiriti svoje potrebe.

Ovo upravo i nije pogriješka katastra, jer je uslied dioba kod svakoga katastra dotle doći moralo, pa i kod najtačnije sastavljenoga doći će vremenom opet dotle, da će više stranaka na jednom dielu morati prava uživati, no tomu će se od vremena do vremena izpravkom katastra moći doskočiti.

Imovna občina ne će nikada gubiti uslied toga, što će pojedincima, kojih više na jednom dielu uživa, dati posebno razmjerno selište; time će se istina broj pronadjenih $\frac{1}{4}$ i $\frac{2}{4}$ umnožati, ali će se zato znatno smanjiti broj $\frac{4}{4}$ i $\frac{3}{4}$; osim toga će mnoge izumrle zadruge kao i one, koje su svoj posjed razprodale, biti brisane, a uz to će se znatno pomoći onim pravoužitnicima, koji u katastru ostanu, a olakšat će se posao činovnicima prigodom doznačivanja drva, jer ih ne će narod saletati molbama, da im zajednički dio razdiele.

Prije same obnove katastra valjalo bi biti na čisto sa raznim slučajevima, koji kod katastra dolaze, kako ne bi oni, koji ga sastavljali budu, dolazili kod pojedinih slučajeva u dvoumicu kako da ih rieše, te moguće shvativši krivo ovaj ili onaj slučaj, opet pogriške u katastár unesu.

Tako mi je, izmedju ostaloga spomenuti slučaj, koji se vrlo često događa, a to je podjela pravoužitničkoga prava onima, koji su se iz drugih imovnih občina doselili; glede tih postoji doduše u naredbi kr. zemalj. vlade od 18. prosinca 1889. broj 32.299. pod toč. 5. rješenje, da im se to pravo, kad iz jedne imovne občine u drugu presele, uzkratiti ne može. Nigdje pako ne stoji, u kojoj mjeri da im se to pravo podieli. Njima se podjeljuje ovdje pravo samo u toliko, u koliko im isto pripada po §. 1. sl. e) nap. A) k zakonu od 1881. godine, izuzam slučaja, da dotični i ovdje sačinjava krajišku zadrugu.

Taj način, da im se bezobzirno daje pravo iz naslova toč. e) ne čini mi se najpravedniji, jer i kod njihova doselivanja ima različitih slučajeva.

Postoje n. pr. slučajevi, gdje je pojedinac izdjeliv se iz zadruge, svoj izdieljeni dio prodao i doseliv ovamo kupio zemlju. Ima opet i takovih, koji su svoj zadružni dio natrag zadrugi prodali; te je takova zadruga i u buduće uživala prvobitni dio selišta, a on doselio ovamo, kupio drugi posjed i zatražio pravoužitničko pravo. Nadalje ih ima, koji su jednostavno iz zadruge izstupili i ovdje se nastanili, a konačno i takovih, koji su još i dan danas zadružni članovi koje zadruge u gornjoj Krajini, a ovdje su kao samovlastnici posjed stekli.

Osim ovih slučajeva doselivanja ima i različitih slučajeva drugih odnošaja, koji se kod katastra dešavaju i koje bi sve trebalo razčistiti i razjasniti, no ja ih ovdje ne ću da nabrajam prvo, što mi to ovim člankom nije namjera, a drugo, što u te sve slučajeve niti upućen nisam, pa bi me predaleko odvelo, kad bi sad išao pojedine slučajeve iztraživati.

Te druge eventualne slučajeve razbistrit će sigurno oni, koji novi kataster sastavljali budu, jer će to radi lahkoće posla

biti u njihovom interesu, a same eventualne slučajeve dobit će od voditeljah katastra, kojima su isti dobro poznati.

Da je pako obnova katastra pravoužitnika kod imovne občine petrovaradinske neobhodno potrebna, držim da sam i sa ovo nekoliko redaka dovoljno dokazao, jer kad ne bi niti bilo više pogriješaka, osim ovdje navedenih, bile bi i one dovoljan razlog za obnovu.

Glas o šumama i šumarstvu u gornjoj Krajini prije 40 godina.

U godišnjaku českoga šumarskoga društva »Verejnsschrift für Forst, Jagd- und Naturkunde« od g. 1860., nalazi se od tadanjega c. kr. krajiškoga kot. šumara E. Reichela u Perušiću članak u kojem je govor o šumama i šumskomu gospodarstvu gornje Krajine, koji je, držimo, vrlo zanimiv za naše mladje šumarsko pokolenje, navlastito pako one stručnjake koji danas u području bivše otočke pokovnije službuju. Donosimo toga radi taj glas iz minule dobe doslovice po riječima spomenutog E. Reichela, koji veli: »Moj šumsko-upravni kotar nalazi se u otočkoj pukovniji. Isti prostire se diljem trijuh šumovitih kumpanija, a jer se iz juga monarkije malo što čuje, odlučio sam, da u kratko o tih odnošajih koju našim ostalim stručarima rečem.

Gorskim kosami u svakom smjeru izpresjecan, nalazimo ovdje jedan dio Dinarskih alpa duž morske obale pod imenom »Velebit-gorja«. Ovo tvori izključivo vapnenac kamen, a to gorje pruža se pukovnijom smjerom od juga prama sjeveru a sastoji se dielom od pustih i golih prostranih gorskih kosa, gdje će ovdje vladajuća silna bura onom kukavnom grmlju, koje se još često nalazi, doskora zemlju odnieti. Kad bude i zadnji ostatak vegetacije uništen, stvorit će neizbježno gola strahovita pustoš u svoj veličini — a sviet će imat i opet za jedan Kraš više!

Duboko potresen od ovih užasnih slika, upire šumar svoj pogled u te površine i rado se povraća u gustu tamu šumâ.

Uzrok opustošenja tih strmina, u kojima bura od godine do godine sve više harači, a koje su još prije 150 godina gustim sastojinama bile obraštene te su im se vršci ogledali u moru, treba najviše tražiti u spekulativnoj obrtnosti inozemnih drvotržaca.

Tečajem stoljeća nije ovdje imala šuma a ni drvo vriednosti, dok na žalost drugi ne primjetiše neizmjernu vriednost ogromnog, do 120 tisuća rali velikog, šumskoga kompleksa otočke krajiške pukovnije. Po tom postalo je drvo najtraženijom trgovačkom robom na Jadranskom moru. Najveće i najvrjednije jarbole i brodogradju, dužice i obruče počeli su čak u tudje strane svieta izvoziti. Progaljivalo se bez obzira na budućnost, bez pomnje na pomladak, pa one prašumom okrunjene brdine ogoliše

Nu i Graničar crpio je svoju povremenu korist iz tih silnih šumskih sječa: sitni pomladak pružao je navlastito mnogobrojnim kozami najbolju hranu. Živinogojstvo i broj blaga digo se je višestruko; kako su se osnovali mnogi novi stanci za blago u šumama, morao se je i opet pomladak šumski uništiti, da se to mnogobrojno blago uzdrži. Po tom su dakle negda guste sastojine sve više progaljivane, bura se u zemlji sve dalje i više osjećala, pa odatle ona za seljaka sve sušija i bez kiše ljeta i one česte, nagle i zdravlju škodljive promjene temperatura.

Sila bure sve je više ništila i odnosila zemlju crnicu, vegetacija je počela jenjavati, goli grič preotimati mah, a čovjek gledajući nepovoljno djelovanje prirodnih sila, držao je u svojoj zdvojnosti, da kamenje iz zemlje raste. Nu goli je kamen od godine do godine rasao, dok se na posledku sva nada izgubila nije. Evo ploda onog primitivnog šumskoga gospodarstva kasnijim pokolenjima.

Moj šumsko-upravni kotar, koji se, kako sam već spomenuo, prostire diljem trijuh kumpanija, buničke, perušičke i pazarištanske, sadržaje uza sve to još preko 42 tisuće rali sklopljenih šuma i do 12 tisuća drvom obraslih pašnjaka, pa

taj kompleks čuva osoblje od 3 nadlugara (Forstwart) i 9 lugara, kojima se prema potrebi i uvidjavnosti šumske uprave pridjeljuju vojničke obhodje (Militär-Streifpatrouillen).

Od sjevera i iztoka graniči kumpanija bunička Plišivica-gorjem kumpanije bjelopoljske i koreničke. Potonja poznata zbog svojih sedam jezera s prekrasnim slapovi; nadalje završci kosa gorja Male Kapele leščanske i kosinjske kumpanije. Zapadno visoka gorska kosa Velebit-gorja kumpanije u sv. Gjurgju, južno područje carske krajiške pukovnije Franje Josipa I., od koje ju oštro die i potok Ličanka. Ovaj potok protiče dubokim jarugama sve do podnožnja Velebita, gdje u kotlini ponire, te se podzemno izliewa u more.

Kumpanija bunička, koja leži na početku plodne krbavske doline, posjeduje liep, do 450 rali velik čist hrastik nazvan »Laudonov gaj« koji je uspomena glasovitoga vojskovođe Laudona, koji se je u turskim ratovima osobito izkazao. On je naime punom sjetvom osnovao taj hrastik a pošto je kod tog junaka sve vojničko obiležje imati moralo*) to i ovaj hrastik prikazuje bojni red u kojem oko motritelja primječuje četu predhodnicu, čarkaški lanac, krilne obhodje, glavnu silu i ariergardu Ova od hrastova lužnjaka i kitnjaka u smjesi sastavljena šuma u podpunom je sklopu, te pokazuje stojbini odgovarajući bujni rast. Tlo je naime ondje dielom pjeskulja, dakle rahlo a ne teško, kakovo je kod većine ostalih hrastika u pukovnji.

Žalibože nalazi se već više stabala sa trulim srcem, što se može pripisati dielom prijašnjem pregustom sklopu ove sastojine, a dielom opet svakogodišnjim zimskim poplavama, koje često dosegnu visinu do 2 hvata. Ove vode izviru iz lievku sličnih rupa u zemlji, te poplave na mjesece čitavu krbavsku dolinu, pretvoriv sav kraj u jedno jezero. Sama priroda, rek bi nuka šumara, da odpočne laganim oplodnim sječama i unovčenjem ove sastojine.

*) Na njegovom dobru Hadersdorfu kod Mariabrunna morali su primjerice svi orači točno u pravcu u oravi, a svaki nered ili prekidanje on je oštro prekoravao. Tako je znao ovaj junak stajati po više sati i zapovjedati svojim kmetovima. Opazka uredništva. V. s. F. J. i N.

Od istoka vanredno prieti u buduće ovoj sastojini pjeskulja od kojih 200 rali, koja u nju zadire. Pokušalo se je dođuše prije nekoliko godina vezati tu pjeskulju ogradami od pletera i priečiti joj da se dalje ne širi, ali žalibože ta se mjera nije dostatnom pokazala, te je piesak segnuo i preko pletera. Spomenut ću način kojim sam ja pokušao, da s boljim uspjehom tu pjeskulju vežem. Od sredine pjeskulje dao sam postaviti u obliku kružnog luka ograde od pletera, a pod kutem proti vladajućim vihrovima, da slome moć istih.

U ove velike kružne osječke a počev od vrha kuta dao sam zabosti pirike (Feldquecken) koje je iz obližnjih polja lahko dosta dobiti moći i nekoliko palaca duboko položiti. Već sljedeće godine pojavila se je trava, a tad je daljna zadaća šumara da sjetvom ili sadnjom šumskoga drveća ovu pjeskulju pošumi.

Upotriebi li se sjetva, to je najbolje omaške posijati brezovo sjeme, jer će takova brezova sastojina, kad uspije, svojim rastom daljnjem širenju pieska sjegurno na put stati. Hoće li se pošumljivanje sadnjom provesti, tad je najbolje saditi borove i brezove sadjenice polag Buttlarovog načina, no svakako valja što gušće saditi. Polag vlastitog iskustva velim, da je dobro nuz borove i brezove sadjenice upotrieбити i ključice kanadske topole s ovima u smjesi, i to s toga, jer će se ovako mlada sastojina prije sklopiti a po tom i prije proredjivati moći. Spomenuti još valja, da se je jesenska sadnja pokazala mnogo boljom od proljetne.

Ostale većinom čiste bukove rastline u ovoj kumpaniji, koje zapremaju prašumâ od preko 12 rali i 6 tisuća drvom obraslih pašnjaka, služe za namirenje onih nepriličnih pravâ služnosti naime za namirenje graničarskih potreboća na drvu, pak za namirenje potreba za obćinske i erarijalne gradjevine.

Šume mojeg drugog kotara, naime one u kumpaniji perušićkoj a koje zapremaju površinu od 10 tisuća rali, već su prijašnjih godina, sjekuć bez ikakove osnove, gotovo sasvim devastirane, jer leže tik nuz dalmatinsku cestu; pošteđjene ostadoše samo neke izolirane čestice, pak mnogobrojna prezrela stabla

hrastova, grabrova i bukova, koja danas samo bujnom pomladku smetaju i u rastu ga spriečuju. Ova sam stara stabla uvrstio u sječnu osnovu, pa će se ona doskora posjeći.

Uvjeren potpunoma, da je rast drveća na ovom vapnenom gorju vrlo bujan, bila mi je prva briga, da sječine, koje su većinom gustim pomladkom obrasle, stavim pod shodnu strogu zabranu, da ne stradaju od blaga i da spriečim kresanje istoga po pastirima.

Već ovoga ljeta mogao sam na moje osobito zadovoljstvo primjetiti, da je pomladak po tim branjevinama potjerao mlazove do 2 rifa dugačke.

Spomenuta dalmatinska cesta za ovu je kumpaniju mnogo vriedna; jer će se u buduće moći svojedobno kod uredjenog konservativnog gospodarstva šumski proizvodi lahko unovčiti i time otvoriti vrelo obilnih prihoda. Gulenjem hrastove kore u strojbarske svrhe, prodajom obruča, kolja za grah pak vinogradskog kolja, po tom uzgojem sitnih i srednjih šuma pak šuma guljača, polučit će se svi mogući probitci. Ovdje ondje razštrkana nalazi se i posebna vrst jasena, kojega se kora za tamno bojadisanje koža mnogo traži, a po tom i dobro plaća.

Neka je osobita geognostička osebina naše okolice, da ima znatna množina većih i manjih špilja. Špilja Samograd (kod Perušića. Op. ured.) dugačka je preko 250 hvati, visoka 15 a široka 6 hvati. Najkrasnije tvorine sige ukrašuju čitav taj prostor. U sredini same špilje, u prostranoj rek bi dvorani, nalazi se malo jezerce, kojega je voda vanredno čista i bistra. Neke od tih špilja pune su i u sred najvrućeg ljeta krupnoga leda.

Mnoga brda i visine, koje su nerazboritom sječom i puštošenjem ogolile, još bi se i sada pomnim kultiviranjem pošumiti mogle. Sadnjom na busove smrekovih sadjenica a u većih visina opet sadjenica crnoga bora svakako bi se svrha postigla, jer na tom vapnenom gorju stojbinske prilike ovim vrstima drveća podpuno prijaju.

Planinsko velebitsko gorje, koje dolazeći s juga iz Like prolazi sredinom pazarištanske kumpanije prama sjeveru, a kojega

su mnogi vrhunci visinu od 3000' dosegli, tako Žatorina, Klementa i t. d., tvori suvislu gorsku kosu od 20.000 rali šume. Ovo je prava prašuma u kojoj su glavne vrsti drva bukva, jela i smreka. U ovih sastojinah češće se uštrkan nalazi javor, jasen i briest. U visokih šumskih dielovih ima i klekovine, koja kao grmlje tlo zastire.

U ovom moru šumâ leži silno blago, stranom u ogromnih drvnih gromada, dielom opet u obilnih naslaga plemenitih ruda, koje bi danas sutra znale eraru veliku korist donositi. Ima tu mnogo željeznih i srebrnih rudača, pak rudača sumpora i tutije a u samom koritu Ličanke ima znatnih naslaga smedjega ugljena. Nu ne samo, da je sama priroda u toli obilnoj mjeri a u neposrednoj blizini nagomilala drvo i rudače, već je i sam kraj vrlo sgodan za podpuno izrabljivanje ovoga blaga. Treba samo načiniti shodna prometila, navlastito od morske obale ima za to prvih uvjeta: izdane su već odredbe našeg premilostivog cara i gospodara, pa će se doskora načiniti umjetna cesta preko Velebita i tako što prije dokučiti luka u Jablancu. Ovim bit će omogućeno izgraditi čitavu mrežu prometnih puteva u tom kraju, na blagoslov i korist tamošnjeg pučanstva, kojega će se blagostanje sjegurno dići.

Na podnožju toga gorja sastaje se mnogo potočića u potok, kojega je sila dostatna, da tjera pile, stupe, visoke peći, staklane i talionice. Tisuće i tisuće hvati drva, koje danas po šumama leže i koje tamo trunu, moći će silnu množinu ugljena dati, koji će trebati sva ova spomenuta poduzeća. Pomorska će trgovina mnogoj od ovih obrtnih grana pripomoći, dočim će se pomoću spuzalica i drugih šumskih prometila moći iz svih krajeva drvo do mjesta opredieljenja dopremiti.

Znam, da će ugoditi obožavateljima božice Diane, spomenem li koju i o stanju divljači u ovim velikim šumami, stoga ću da nadovežem sljedeće:

Lov je u Vojnoj Krajini slobodan, naime Graničar može u obće slobodno po volji loviti u vrieme zakonom dozvoljeno, a on to i čini osobitom voljom, neustrašivo i ustrpljivo. Oboružan

dalmatinskom diljkom od hvata duljine i čvrstim zavnutim graničarskim nožem, poduzimlje on česte i daleke lovove. U Velebitskom i Plišivičkom gorju ima nuz nekoliko čreda divo-koza vrlo mnogo srnâ, a prigorju često i zeceva. Od peradi naći je tetriebe, kamenicu (Steinhuhn), lještarku i trčku, pak šljuku i divlju patku.

Broj grabežljivaca takodjer nije malen i pravi divljači mnogo štete; nuz medjeda i vuka mnogo ima lisicâ, kuna i divljih mačaka. te se često u lovu sa domaćimi kopovi po 4—5 lisica ubije.

Mudrom brigom naše vlade, i sada provedenom reorganizacijom šumarske upravne službe, učinjen je početak. kojim će se moći ovo šumsko blago pravo cieniti, izrabljivati i uzčuvati. Mi svim marom težimo da opreznim postupkom taj cilj polučimo«.

Kratki pregled razvitka šumarstva u Japanu.

Preveo: **G. Nenadić**, stud. far.

Pod gornjim naslovom izišao je članak u uglednomu njemačkomu časopisu Dankelmannovom: »Zeitschrift für Forst- u. Jagdwesen«, svez. VII. za mjesec srpanj 1900. u kojem je Japanac prof. L. Matzuno razvio lijepu sliku, kako se šumarstvo tamo razvilo, te tako liepo usavršilo, da se danas može uporediti s onim ostalih kulturnih naroda.

Mislimo, da ćemo ugoditi cijenjenim čitateljima, ako bar u kratkim crtama donesemo sadržaj tog članka, da se čuje, kako se šumarstvo na krajnjem istoku razvija i napreduje.

Pošto je pisac svršio šumarske nauke u Njemačkoj, i to u šumarskoj akademiji u Eberswaldu, to je razumljivo, zašto on u glavnom prispodablja prilike i uvjete pod kojima se razvilo šumarstvo u njegovoj domovini, s onim u Njemačkoj.

Slično kao što u Njemačkoj, razvijalo se šumarstvo i u Japanu. Carevi su više ili manje posvećivali mara i truda oko razvitka i unapredjenja šumarstva. U početku su žali bože oni

krivo mislili, da je šuma dar prirode, za kojeg se čovjek ne treba brinuti.

Harali su i sjekli šumu bez obzira, a nijesu se mnogo brinuli za potomstvo. Nu kasnije su ipak uvidjeli od kolike su koristi šume za narodno blagostanje, pa su počeli posvećivati nešto više mara i ljubavi uzgajanju i čuvanju šumâ.

Dok su u Njemačkoj u staro doba šume cijenili zbog lova, žirenja i paše, to su u isto doba šume u Japanu imale mnogo veću gospodarstvenu vrijednost i važnost.

Budući da je Japan kao otočna država imala mnogo brodovlje, to su potrebnu gradju i lijes vadili iz prostranih svojih šumâ. Dapače se pripovjeda da su panj kamforov (kusonoki) rabili kao čamac.

Sam je princip Sosanowo no Mikoto poslao svog sina na čelu broda u Koreju, da donese rijetke plodove te zemlje.

Brodarstvo se tako lijepo razvilo, da se je gradnja brodova smatrala kao osobito častan zanat.

A da se osigura i namakne što veća količina potrebnog za to gradjevnog drva, počeli su saditi i čuvati osobito neke vrste drveća kao n. pr. sugi (*Cryptomeria japonica*), tohi (*Aesculus turbinata*), kusu noki (*Cinnamomum Camphora*). Sam car slao je svog sina po prostranoj državi, da razsadije to koristno drveće.

Za tim pisac nabraja pojedine knezove i careve, koji su se brinuli oko razvitka narodnog blagostanja, a šumarstva napose.

Po starim tradicijama se pripovjeda, da je današnju japansku državu osnovao car Jimmu Tenno g. 660. pr. Hr., koji je njene granice sa mnogobrojnim ratovima raširio na daleko i široko.

Budući, da je granicu svoje države i prema sjeveru razširio, kad je prenesao svoju stolicu s otoka Kiushiu gdje su bile lijepe šume, a da može ta mjesta sa svojim podanicima naseliti, morao je dati izsjeći mnogo šume, pretvorivši ih u oranice i livade.

Nu pri tomu nije išao predaleko, pošto je odmah uvidio kolika bi se šteta nanijela tim, da bi dao izsjeći šume po brdima i većim brežuljcima, pa ih je s toga razloga poštedio.

Za cara Keika (71. posl. Hr.) kažu, da je prvi izdao zapovjed, da se nasipi i obale uzduž rijekâ zasade trskom (bam-busom). Njegov nasljednik Ojin (270. posl. Hr.), mnogo je korisnih naredabâ izdao za svoju državu, dapače imenovao posebne šumske pospodare, koji su upravljali šumami, a na čelo im stavio svojega vlastitoga sina.

Pod vladanjem cara Kimmei (540. posl. Isusa) širio se budizam iz Koreje i proširio se Japanom. Car im je dopustio graditi mnoge hramove, a za to potrebnu gradju dobivali su iz okolnih šuma. Baš usljed toga štitili su šume ovi širitelji budizma, koji su i u tom stekli liepih zasluga.

U toj velikoj, a šumom obilnoj državi, mogao je svaki imućniji državljanin prisvojiti šume koliko je želio. Dakako, da su se usljed toga seljaci tužili caru, kad su potrebno drvo morali skupo plaćati zemaljskoj gospodi.

Na pravedne prigovore slabijega protiv sile jačeg izdao je nasljednik car Tenji (668. posl. Isusa) zapovjed, da nitko ne smije samovoljno prisvajati šumu, a da je seljacima slobodno potrebno drvo u vlastelinskim šumama sjeći, kao i svoje blago u njima pasti.

Privatno vlasništvo šume razvilo se u Japanu 100 godina kasnije nego li u Njemačkoj, jer se u Franačkoj državi govori o privatnom vlasništvu šume već u drugoj polovici VI. stoljeća.

Za vlade cara Saga (810. posl. Isusa) suvremenika Karla Velikog, bijahu šume kroz nerazumno i prekomjerno haranje tako izsječene, da su gorska vrela čak presušila, a korita rijeka bijahu suha.

Uvidivši car, kolika se šteta nanjela, izda edikt u kojem se strogo zabranjuje daljnje haranje šumâ, osobito onih u blizini rijeka i gorskih vrela.

Slično se gospodarilo sa šumom i u Franačkoj državi, dok mudri car Karlo veliki ne izda zakone, koji su spriečili daljnje haranje šume. Ti su zakoni poznati pod imenom »Capitulare Caroli Magni de villes«.

Budući, da se narod u velikom broju umnožio. pokazala se potreba, da se mnogi šumom obrasli krajevi pretvore u oranice i livade. Uslijed toga počelo se uvidjati, da će u buduće ponestati drva, ako se što prije ne stane na put tomu prekomjernomu haraćenju.

Ta činjenica potaknula je cara, da je počeo u svojoj državi uzgajati osobite vrste drveća, kao n. pr. sugi (*Cryptomeria japonica*) i kuri drvo (*Castanea vulgaris*), a njegov nasljednik Yosei (877. posl. Isusa) dade u pokrajini Noto, gdje se nalazio škver za gradnju brodova, okolnja mjesta zasaditi šumom, da tako u neposrednoj blizini bude dosta gradjevnog drva.

Tako se od najstarijeg doba, pa do danas posvećivala šumarstvu sad veća, sad manja pažnja. Poslije toga su žalibože nastupili krvavi ratovi, koji su priječili svaki pokret u gospodarstvu, a napose za šumarstvo nastupili su crni dani.

Za vrijeme nemoćnog cara Go-Toba, koji je živio pod konac XII. stoljeća, živila je na njegovu dvoru obitelj Minamoto, koja se tako osilila, da je imala svu vlast u svojim rukama, a u državnom životu igrala veliku ulogu. Car je vladao državom samo po imenu. Članovi, odnosno upravitelji te obitelji zadobili su ime Schogun (*Generalissimus*), te su upravljali državom u strogom vojničkom duhu, a pri tomu slabo su promicali ma koju gospodarstvenu granu, a šumarstvo su skoro sasama zanemarili.

Pod vladanjem Schogun-kuće Aschikaga (1338. do 1573. posl. Hr.) vrijedili su u državi prvašnji zakoni, koji su bar donekle štitili šumarstvo. Novijih naredabâ, koje bi promicale šumarstvo, ne nalazimo za vladanja te obitelji.

Poslije toga došao je na vladu Nobunaga Oda, koji je uvidio korist šumâ, pa ih opet počeo uzgajati i čuvati. Išao je u tomu tako daleko, da je dao sve zemaljske puteve proširiti na 14 stopa i uz obe strane zasaditi drveće.

U isto je doba izdao knez Metochika Chosokabe (1573. do 1592. posl. Hrista) zapovjed, da se na otoku Shikoku mora obilježiti drveće sugi (*Cryptomeria japonica*), kusunoki (*Cinna-*

momun *Camphora*) i *matsu* (*Pinus*), i da se ne smije ni jedno od ovih posjeći. — Prekršitelja ove zapovjedi dostigla bi zaslužna kazna.

Nasljednik njegov Schagun Iyeyasu Tokugawa (1603. posl. Hr.) bio je još veći prijatelj šuma, koje su se pod njegovom vladom tako liepo razvijale i napredovale, što svjedoče same šume u prostranoj pokrajini Kiso, koje je dao on zasaditi i koje su još danas kruna privatnih carevih dobara. Te su bujne i krasne šume još danas živi svjedoci brižne i marljive ruke careve. Na sjevernom dielu pokrajine nije bilo hinoti vrste drva, nu za raširenje te vrste (*Chamaecyparis obtusa*), imao je liepih zasluga knez Date, koji je neumorno nastojao oko raširenja.

U početku svoje vlade izdao je Kanbun (1661. posl. Hr.) zapovied, da se ne smiju sjeći šume i krčiti panjevi na strmim gorskim obroncima.

Gembun (g. 1739. posl. Hr.) dao je zasaditi na obalama rickâ sitnu šumu

U prvoj godini svoga vladanja izda opet Mewa zapovjed, da se šumske golieti zasadjuju sa *kuri* (*Castanea vulgaris*) i *matsu* (*Pinus*) i *sugi* (*Cryptomeria japonica*) vrstama. Nu budući, da i najbolja naredba ne može biti od koristi, ako se savjestno ne izvršava, — to je Kamsei (1789. posl. Hrista) poslao medju narod više šumarskih činovnika, da ga uči kako će gojiti i čuvati šumu.

Već su se u ono doba dijelile šume u: državne, šume koje su bile okolo hramova, obćinske i privatne šume.

Tako zvana *suyama* (Nesterwald), naime šuma u kojoj su se gnijezdili sokoli, koji su služili carevima u lovu, bila je posebnim uredbama zaštićena.

Lov sa sokolima bio je u Japanu u srednjem vijeku tako obljubljen, kao i u Njemačkoj.

Iz dosadanjeg opisa lasno se razabire, kako se šumarstvo u Japanu visoko cijenilo, kad su s njim upravljali sami carevi, knezovi i pojedini visoki državni dostojanstvenici i činovnici.

Narod je dobio u ono doba doduše dozvolu, da svoju potrebu na drvu može namirivati iz prostranih šuma pojedinih knezova, ali mu je uz to bilo zabranjeno, da u obće ne smije sjeći neke vrste drveća, tako n. pr. u pokrajini Kiso nije smio sjeći ovih 5 vrsta: hinoki sawava (*Chamaecyparis pisifera*), hiba (*Thujopsis dolobrata*), nezuki (*Thuja japonica*), koyamidki (*Sciadopitis verticillata*); a u pokrajini Aki bilo je zabranjeno sjeći ovih 15 vrsti: Takomatsu (*Pinus*), hinoki, sugi (*Cryptomeria japonica*), momi (*Abies firma*), keaki (*Zelkova acuminata*), kuri, edju (*Sophora japonica*), kusu, kuwa (*Morus alba*), tohi, tshuga (*Tsuga Sieboldi*), kashina (*Quercus dendata*) yumigi (*Evonymus europaea*), kiri (*Paulownia tomentosa*) i kashi (*Quercus acuta*).

U mnogim krajevima je sječa u obće bila zabranjena.

Svaki knez izdao je za svoj kraj posebne naredbe i propise, koji su se strogo provadjali. Razumije se, da se u 260 takih kneževina izdalo mnogo koje kakovih zabrana i naredaba.

Tako je bilo n. pr. zabranjeno nositi u šumu sjekiru i pilu, kao što i vatru u šumi ložiti, što nas sve podsjeća suvremenih njemačkih propisa. Kroz šumu moglo se samo ići odredjenim putem.

Kazan se redovno udarala ili po broju ukradenih stabala ili po vriednosti objekata, a bila je novčana, disciplinarna, a mogla je biti i smrt na lomači i na krstu. Osobita vrst kazne bila je ona, koju je svećenik udarao tatu koga bi u svome kraju zatekao na činu. On bi morao polovicu svoje kose odrezati i u istom mjestu biti tako dugo zatočen, dok mu opet ne bi narasla.

Kako vidimo bile su te kazne za narod dosta stroge, ali je zato ipak vlada pružala narodu velike pomoći kad bi stradao od elementarnih nepogoda kao n. pr. od poplavâ, vatre, vihrova i dr. U tu svrhu davalo se drvo narodu za badava za gradnju kuća i drugih zgrada.

Nagrade za čuvanje i uzgajanje šuma bile su tako velike, da su se pojedinci upravo natjecali u čuvanju šuma. Time se

dakako postigao veliki uspjeh. Seljacima u staro doba nije bilo dozvoljeno potpisivati i zvati se imenom svog oca. To pravo pripadalo je samo vitezovima. Dozvolu steći, da se može zvati tko imenom svoga oca bila je osobita čast, koja se osobito cijenila. Tako isto nije im bilo dozvoljeno nositi mač dvorezac, koji su opet nosili samo vitezovi. Sve takove povlasti mogao je kadkada za dobro gojenje šuma dobiti japanski seljanin, pa tomu je i pripisati, da su se ti ljudi toliko trsili oko uzgoja šuma.

Uz te tako stroge zakone uzdržalo se šumarstvo dosta dobro, a kada se god. 1867. posljedni Schagun odrekao vlade na korist carevu, a vlastela zadržala samo plemićki naslov, prošla je uprava šumâ u careve ruke.

U 3. godini nova vlada nazvana Meiji oduzme svećeničkom staležu veliki dio šuma, kojih su imali vrlo mnogo, a njima ostavi samo toliko, da su mogli namiriti svoje potrebe na drvu.

Svećenici su mogli smatrati tek onaj dio zemlje svojim privatnim vlasništvom, koji su kupili ili šumom zasadili.

U 6. godini predložile su neke pokrajine vladi, da ona u tim krajevima uzme u svoje ruke zaštitne šume, a ostale da se podijele među vazale prvašnjih knezova, jer se je dohodak tih vazala nastupom nove vladavine znatno smanjio, jer su naslijednici ovih knezova prestali vazalom propisanu plaću izplaćivati. Ovaj predlog među inim nije primljen.

U 7. godini osnuje vlada u ministarstvu za unutarnje poslove posebni odio za šumarstvo, a među sve osobe, koje su mogle svoje pravo dokazati, razdijeljene bi ponešto šume. Tako se na osnovne škole razdijelilo 500 do 1000 Tsuba (6 četvor. stopa) zemlje. To je zaista dokaz velike brige, mara i truda što ju ima japanska vlada oko obrazovanja mladeži.

U 8. god. vlade Meiji počinje pravo uredjenje šuma na temelju pravila stečenih znanošću i iskustvom. Počeli su se sastavljati nacrti, koji su sadržavali sveukupnu površinu šuma.

U 11. godini svog vladanja ustroji ona u Nishigahara-u blizu Tokyo-a pokusnu postaju za šumarstvo, a u istoj godini

uzme u svoje ruke šume u pokrajinam Nagano, Gifu, Akita i Awamozi, s kojima su prije pojedini guverneri upravljali.

Godine 12. šumarski je odio, dosele kod ministarstva za unutarnje poslove, podređen novoustroživšem se ministarstvu za poljodjelstvo i trgovinu, a to je ministarstvo još iste godine priredilo izložbu šumskih produkata i tadašnjih šumarskih djela i časopisa.

U 15. godini osnuje vlada Meiji u Nishigahara, gdje je već bila i šumska pokusna postaja, prvu šumarsku akademiju.

U 19. godini bude ova akademija prenesena u Kamaba-u i tamo spojena sa školom za ratarstvo.

U 23. godini bude ta akademija i škola za ratarstvo prenesena na univerzu, i to kao posebni fakultet.

Šumarstvo se novom organizacijom države znatno promijenilo. Sad već razlikujemo: državne, krunske i občinske šume, te šume juridičkih i privatnih osoba. Državnim šumama upravlja središnji šumski ured u ministarstvu poljodjelstva i trgovine.

Krunske šume stoje pod upravom carskih činovnika. Ostale tri vrste šuma stoje samo pod nadzorom države, nu njima upravljaju vlasnici sasvim samostalno, izuzev zaštitne šume.

Pisac završuje svoj članak sa željom, da se šumarstvo u njegovoj domovini podigne u što kraćem vremenu na stepen, na kojem se nalazi ono ostalih naroda.

Nada se, da će mladi daroviti sinovi njegove domovine prigrлити šumarstvo, čuvati i njegovati ga, jer zaista u njemu leži veliki kapital i jamstvo narodnog blagostanja.

Šumarstvo na svjetskoj izložbi u Parizu g. 1900.

Drago bi nam bilo, kad bi mogli iz vlastitoga opažanja izvjestiti o šumarstvu na ovogodišnjoj parižkoj izložbi, nu jer to ne možemo, a niti nam je tko od gg. naših stručara koju o toj izložbi priposlao, to smo zbog važnosti samog predmeta prinukani, da polag izvještaja tuđjih stručnjaka, koji su ovu

izložbu posjetili, obavijestimo naše cienjeno čitateljstvo o toj međunarodnoj utakmici na polju šumarstva u Parizu.

Po raznih stručnih časopisih nalazi se već dosta o toj izložbi, nu još nam se najbolje svidja pregledni izvještaj g. Stengel-a objelodanjen u zadnjem broju časopisa »Centralblatt für das gesammte Forstwesen«, koji nam služi vrelom iz kojega i crpamo govoreć o gornjem naslovu.

G Stengel kaže u glavnom ovo:

Kod posljednje izložbe u Parizu g. 1889. poprmljen je bio tako zvani sistem paviljonâ, koji je gotovo onemogućio, da i strane države predmete svoga šumarstva izlože, nu ljetos je za šumarstvo (i drvotržtvo), pak lov i ribarstvo sagradjen sveukupan paviljon, pa je time omogućena prava svjetska izložba u tom pogledu.

Navedena proizvodna grana tvori skupinu IX., te se polag ustanova, koje vriede za parižku izložbu, sve to dieli u šest razreda i to: razred 49: predmeti spadajući na šumarstvo u užem smislu; razred 50: proizvodi šumarstva i šumske industrije; razred 51: lovačko oružje; razred 52: proizvodi lova; razred 53: orudje, strojevi i proizvodi ribarstva, vodna kultura; razred 54: proizvodi, koje priroda sama daje, pak orudje i strojevi kojima se ti proizvodi sabiru.

Za šumara najvažniji su razredi 49. i 50. i ti su gotovo svi smješteni u glavnoj zgradi Palais des forêts, de chasse, pêche et cueillett«. Sama zgrada nije baš arhitektonski što osobita, a nalazi se na lievoj obali Seine, nu vrlo liep je glavni ulaz, gdje na pročelju odmah udara u oči liepa grupa jelena u borbi. Osim toga ima tu više siika iz lova i ribolova.

Ni unutra nije taj paviljon osobito ukusno izkićen. Dvorana sama nekoliko je metara viša od quai-a rieke, stoga se najprije kroz ulaz dolazi na galerije, a tekar stepenicami u samu dvoranu.

U tom su paviljonu mjesta podieljena obzirom na pojedine zemlje, a bez obzira na gore spomenute razrede ove izložbe, tako, da izložba svake zemlje čini jednu celinu za sebe.

Odmah nuz glavni ulaz nalazi se izložba *Francuzke*, koja zaprema čitavo predvorje, galerije i prohod po strani. Glavni je izložitelj državna šumarska uprava, kojoj je uspjelo i za širu publiku vrlo zanimivim načinom prikazati njeno djelovanje na polju šumarstva, a nuz to sve ono izložiti, što sa samim šumarstvom u svezi stoji i što domaće šumarstvo producira.

Čim se stupi u taj prostor, udari posjetiocem u oči maleni šumarski paviljon složen od trupaca s korom i od rezanoga drva, kojega su stiene suknom prevučene, a u zaglavcih su slike, koje prikazuju same prizore uzete iz šumarstva. Ovaj je paviljon vrlo ukusan, originalan i moderan, a okružen je domaćim i stranim iglačama, koje stoje na umjetnim pećinama, a sve to predočuje naravnu okolinu ovdje izložene nadjevene domaće divljači i zvjeradi; pred svim tim stoji veliki kip drvodjelca završena krčenjem. Na stienah paviljona pričvršćene su slike pojedinih šumskih sastojina, snimci objektâ prikazujući zgradu bujicâ, krasno izvedene karte o razprostranstvu šuma u Francuzkoj, konačno kolekcija orudja i strojeva, koji se u šumskom gospodarstvu rabe.

I stiene same dvorane jednako su upotrijebljene; na njima nalaze se zbirke razne drvne robe itd, vrlo ukusno i savršeno sastavljene izmjenice sa slikami pojedinih šumskih predjela, fotografijami odnosećim se na zgradu bujicâ, nacrtih o razprostranstvu pojedinih vrsti divljači itd.

Osim toga nalaze se ovdje razni modeli šumskih piljana reliefs zagrađenih i nezagrađenih bujica, koluti stabala zanimivog prirasta, modeli raznih šumskih prometila i slično.

Medju mnogobrojnim krasnim izložcima, osobito se iztiču izložci razreda 50: prizvodi šumarstva i šumske industrije. U postranom prohodu na stienama odozgo nalaze se krasne slike, koje predočuju izradbu razne drvne robe, dočim je ta roba sama, u sredini i odozdo pod slikami, vanredno ukusno složena.

Krasnu rezanu robu i trupce, izložilo, kod nas dobro poznato društvo »*Société d' importation de chêne*« — svakako iz naših šumah — pak »*Société française de tranchage des*

bois« od Baffoy-a i drugih, nuz to ima tu krasna kolekcija domaćih i stranih drva osobite teksture i politure. Ima tu i liepe košaračke robe, pluta i raznih proizvoda od pluta, drvenog ugljena i drugih raznih proizvoda suhe destilacije drva pak raznih fabrikata od drva graditeljske industrije.

Pred samim paviljonom, na prostom, nalazi se liepa izložba razne rezane, ciepane robe i trupaca. a pojedini se primjerci te izložbe odlikuju svojom osobitom kvalitetom, čistoćom reza, a često i osobitimi dimenzijami.

Nuz izložbu Francuzke odmah je izložba Rusije. U dekorativnom obziru ova je izložba vrlo jedinstveno provedena; već na prvi pogled opažaju se osebine ruskoga gradjevnog stila, koji je u tu svrhu osobito zgodan, jer mu se mogu lahko priljubiti sami izložci. Izložitelj je gotovo samo državna ruska šumarska uprava. I ovdje ima kolekcija stablenih koluta, debalâ, na šumsku izradjene robe, proizvoda od drva itd. a uz to su razni predmeti šumarskoga kućanstva izloženi. Velika karta evropske Rusije kazuje, kako su ogromne ruske šume i kakovo je njihovo podieljenje polag kategorijâ posjeda; jedan herbar pokazuje sve vrsti drva ruskih šuma, a mnogobrojne analize stabala upućuju stručnjaka u prirast ruske šume; nuz to ima raznog orudja, koje se u prostranih šumah Rusije rabi. Ima i liepih sastojinskih nacerta, a osobito su zanimivi oni, koji predočuju vezanje primorskih pjeskulja.

Za svakoga je posjetioca vanredno zanimivo predočenje šumarske obuke u Rusiji. Svekoliki naučni nacrti raznih stepena svestrano su izložili svoje naučne osnove i pomagala, djačke radnje i slično, iz kojih se jasno razabire kako veliku važnost ruska vlada posvećuje izobrazbi valjanog šumskog osoblja.

Po tom prelazi na kratki opis izložbe Ugarske i Hrvatske, prem potonju naročito ne spominje. Lievo nalazi se u posebnoj grupi sve što se odnosi na lov i ribarstvo, dočim, sav ostali opriedieljeni prostor ostavljen za šumarstvo. Lov zaprema znatan prostor sa vrlo liepom pozadinom, sve u formi

diorame, pa se tu nalaze u slikovitim skupinama nadjevene razne ptice i dlakari, predočujući sve vrsti plemenite divljači i grabežljivaca, kojim Ugarska obiluje. Posjetiocima sve se to vrlo svidja, a naročito iztiče se jako rogovlje jelenâ i srnjakâ.

Sama šumarska izložba iztiče se obiljem izložaka, pomno sabranih i liepo složenih. Uredjenje te izložbe vidi se da je preuzela državna šumarska uprava, koja je odstupila nešto mjesta medju svojim izložci i izložkom pojedinih privatnih izložitelja, a nastojala je, da predочи svoje šumarstvo u svakom pogledu, i pojedinimi karakterističnimi predmeti objasni. Ima toga mnogo, pa bi se, veli, moralo naposeb opisati, što je sve izloženo, kad bi se izcerpivo htjelo ovu izložbu opisati.

U glavnom se može reći, da je osobito zastupano predčenje raznolikih šumskih prometila; naročito transport po vodi, koji, čini se, ima znatnu ulogu kod šumskog transporta u obće. Tako ima raznih modela vodara, spuzalica na vodu, branâ, mostovâ, kanala za splavljenje drva, splavî, običnih spuzalicâ, a mnogo je takovih objekta, koji iznenadjuju svojom umnom i zgodnom konstrukcijom. Na polju uzgoja šuma ima raznog kulturnog orudja, kao plugova za sjetvu, krčenje, sijalâ itd.; obzirom na uredjenje šuma izloženi su razni uredjajni elaborati, gospodarstvene knjige, šumski nacrti i relief-karte. Ima i planova normalnih šumskih gradjevina, kuća za šumare i lugare, zajedno sa troškovnici. Modelom je predočena jedna stara primitivna pila i opet jedna moderna pila, pak šumske grijačnice, kakove državna šumska uprava rabi. Osim toga zastupana je i šumska botanika, entomologija, geodezija i šumarsko udrugarstvo.

Osim svih ovih u »Palais des forêts« izloženih predmeta, ima i vani pred paviljonom vrlo liepa izložba razne drvene robe. Sa raznih sortimenta, koji se u Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji izradjuju, složen je rek bi paviljon, koji sadržaje krasnih predmeta za stručnjaka šumara i drvotržca, i upućuje na bogate šume tih zemalja.

Obširnije opisuje g. izvjestitelj — što je sasma razumljivo, — izložbu same Austrije. Ova je izložba, veli, u dva

smjera znamenita. S jedne strane ona je gledom na predocenje svega šumarstvo u najširjem smislu najpodpunija, a s druge najveći je sklad polučen izmedju svih interesovanih grana; sve to zajamčuje živo sudjelovanje svih izložitelja i samog izložbenog odbora.

Stiene su obložene arižovinom i prevučene zelenim suknom. u skroz modernom stilu, a izmedju izložaka sve je izkićeno lovnim trofejama. Veliki su prozori shodno zastrti, što dekorativno liepu sliku stvara, i omogućuje zgodno smještenje mnogobrojnih fotografskih snimaka.

Sredinu svega zapremaju državni izložci, koji kraj pomanjkanja prostora ne prodočuju doduše sasvim izerpivo šum. gospodarstvo same države, već se je ograničilo na to, da se taj prostor izpuni baš biranimi predmeti, koji su vanredno ukusno složeni.

Medju državnimi izložci predočuje ponajprije veliki pregledni naert položaj, veličinu i podieljenje svih šuma stojećih pod upravom c. i kr. ministarstva za poljodjelstvo, s odgovarajućimi statističkimi podatci, dočim liepi akvareli i fotografije, rek bi, popunjuju ovo predocenje raznimi karakterističnimi slikami šumskih predjela, sastojina, gradjevina, prometila. Nавlastito prometila šumska izerpivo su predočena. Ovdje su i dva modela glasovitih vodara (one kod Brandenberga i Grun-delsee'a) a u pozadini krasne uljene slike tih vodara, prikazujuć i čitav kraj oko istih. Nu i transport po kopnu nije zanemaren, već je u reliefu predočena čitava »trnovanska« šuma sa svima putevima, cestama, šum. željeznicama i putoklisi.

Uredjenje šuma razjâšnjeno je sa tri cjelokupna elaborata, koja su uzeta iz tri skroz različna kraja (iz Štajerske, Česke i Karpatâ), Liep tableau predočuje uzgoj limbe u Hinternbergu.

Nije izostavljeno ni udrugarstvo šumskih radnika i sve uredbe smjerajuće na korist drvodjelacâ, a izložena su i mnogo-brojna literarna djela izdana po ministarstvu zadnjih godina.

Nuz ove objekte zastupano je i lovstvo. Ponajprije nalazimo tu umjetnički izkićen lovno-statistički tableau, kolekciju tragova raznih lovnih životinja, itd.

Nuz ove objekte smjestila se izložba šumskoga redarstva i zagradjivanja bujica. Ima tu krasna karta, koja prikazuje razprostranstvo pojedinih vrsti drva u Austriji, pak razni drugi nacrti, tako: nacrt koji predočuje šumske kotare, relativno podieljenje šumâ, postotno razmjerje listača i četinjača, šume visoke, nizke i srednje, konačno gospodarstvene odnošaje šumâ u Austriji.

Znamenito austrijsko bujičarstvo vrlo je liepo zastupano, ne samo snimkami, već i modeli, koji predočuju bujice i radnje oko zagradjivanja istih; konačno, posebno veliko djelo upućuje čitatelja što je sve od god. 1882. do 1894. na tom polju u Austriji učinjeno.

Posebnom brošurou, pisanom u njemačkom i francuskom jeziku, opisan je rad austrijske državne šumarske uprave.

Treću skupinu u austrijskoj šumarskoj izložbi tvori izložba šumarske pokusne postaje u Mariabrunnu. Ovdje je predôčen rad ove postaje raznimi nacrti, slikami, koje prikazuju pokusne plohe i pokusne vrtove ove postaje. Sve publikacije ove postaje izložene su. Izložena su nadalje sva pomagala ove postaje, tako: razni visinomjeri, promjerke, ksilometri, sprave za mjerenje prirasta, sprave za sortiranje sjemena, modeli strojeva i t. d.

Uz ove tri državne izložbe još su i mnogi privatnici dobro zastupani. Tako je navlastito liepo zastupan šumski veleposjed kneza Adolfa Schwarzenberga i baruna Mayr-Melnhofa, pak občine Fleim u Tirolu i grad Pisek u Českoj.

Ostali dio izložbe složen je po predmetimo. Ima ovdje modela šumskih željeznica, uzpinjača, raznovrstnih spuzalica, raznih projekta, sve odnoseći se na šumski transport. Nadalje izložene su fotografije, grafička predôčenja literarni prinosi i statistički podatci o štetama nanešenim po smrekovom prelcu, vihrovima dimu, požarima, sniegolomima i divljači.

Uredjenje šuma zastupano je: gospodarstvenim osnovami, sastojinskim nacrti, relief-kartami gorskih šuma na kojim su predôcene šumske sastojine i unutarnje podjeljenje šumâ, budući

poredjaj dobnih razreda, pak razna iztraživanja prirasta stabalâ i sastojinâ. Uzgoj šuma i pošumljivanje golieti zastupano je: tlorisi znamenitih šumskih vrtova, fotografijami uspjelih nasada i prirodnog pomladjivanja šuma, zbirkami šum. sjemenja, planovi raznih grijačnica za šumsko sjemenje i mnogim drugim.

Zanimivo je predočena i izradba razne šumske robe. Osobiti je ures ovoga diela izložaka model savršene moderne piljane u kojoj sve funkcionira, nadalje zanimiva karta, koja predočuje eksport tvrdke L. Popper i opet slična takova tvrdke Götz i dr. Poučna je kolekcija razne merkantilne robe kalane i rezane, proizvodi bukovine, konačno vanredno instruktivna skupina raznovrstnih proizvoda kućnoga obrta i takova, koja prikazuje preradbu odpadaka drva i proizvode treseta.

Osim raznih predmeta zasjecajućih u lovstvo, te koji su, kako bi već gore spomenuto, upotrijebljeni u dekorativne svrhe, ima još više liepih predmeta koji se tiču hranitbe divljači, pak raznih nacрта koji razjasnjuju razprostranstvo glavnih vrsti divljači u Austriji. Izvan samog šumarsko-lovačkog paviljona, postavila je lovačku kućicu tvrdka Schönthaler i sinovi u spodobi seljačke kuće solnogradske.

Nuz austrijski odio smjestila je svoje izložke Englezka. Iztiče se Canada svojim drvećem ogromnih dimenzija, koje je prikazala ne samo stablenimi koluti, trupci i rezanom robom, već i mnogobrojnim fotografiskimi snimkama tamošnjih šumskih sastojina. Liepo nadjeveni losovi davaju osobitu sliku čitavoj toj izložbi.

Nuz Engleze smjestila se Danska, izloživ u glavnom samo svoju raznovrstnu drvenu robu, a tako i Rumunjska, koja se je nedaleko smjestila.

Ugledna je izložba Sjedinjenih država sjev. Amerike. Uredjenje sjeća mnogo na austrijsku šumarsku izložbu. Prozori su nadopunjeni diapozitivi kao u austrijskom odjelu, samo što su izvedeni u krasnim bojami. Predočena su orijaška stabla tamošnjih šuma, pojedine sastojine i šumski krajevi, i slično. Osobita je novost mnoštvo, na hipove načanje-

nih, fotografskih snimka (Momentaufnahmen) razne divljači u šumi, koje su snimke vanredno jasne i čiste, a najzanimivije je to, da su aparati postavljeni na prolazu divljači, pa ga ona sama u djelovanje stavi.

Amerika izložila je osobitu kolekciju raznih šumskih sortinenata, što je tim razumljivije, jer želi u Evropi da što veću reklamu načini za svoje proizvode, pa je ona, kako je poznato, doista pogibeljni takmac evropskoj robi te vrsti. Ta je kolekcija složena poput ugarsko-hrvatske posebno vani, a u kladari, naročito u tu svrhu podignutoj.

Od ostalik izložitelja, kojih su izložci na galeriji šumarskog paviljona smješteni, zaslužuje pažnju šumarska izložba Švedske i Japana. Prva je predočila pogled u švedsku borovu šumu, a u pozadini te šume vidi se karakteristički švedski kraj sa jezerom i brežuljci obrasli šumom. Sve je to tako vještački udešeno, da se gledaoc, rek bi, čuti prenešenim u daleki švedski kraj. Lievo od toga postavljen je krasan model velike švedske piljane na velikoj rieci kojom plove brodovi, dočim se s desna nalazi kolekcija važnijih šumarskih predmeta. Velika karta predočuje obilje šumâ Švedske, a izpod toga smješteni stakleni koluti jasno posvedočuju povoljno djelovanje drenaze na prirast stabala. Sve je pako obrubljeno kolekcijom razne šumske robe, kojom Švedska obskrbljuje drvarska tržišta.

Pred izložbom Japana posjetioc upravo zapanjen ostaje, gledajući mnogobrojne izložke, koji su stručno vanredno liepo obradjeni i složeni. Jasno se vide plodovi nastojanja Japaneza skroz se priljubiti evropskoj kulturi u tom pogledu, što i najbolje zasnjeđočava veliki broj tamošnjih stručnjaka, koji su u njemačkim šumarskim zavodima izobraženi. Posebna karta predočuje kakovo je podieljenje raznih vrsti šumskoga drveća u pojedinim krajevima.

Izloženi su diagrami koji predočuju prirast glavnih vrsti drveća, nadalje herbar japanske šumske flore, zbirka šumskoga sjemenja, odrezci drva, entomološka zbirka i bogata kolekcija

bambusovih palica. Doista, krasnim plodovi rodi na staru japansku kulturu ciepljena evropska kultura,

Italija izložila je samo zbirku šumsko-trgovačke robe, merkantilno razvrstane.

Osim ovih, do sele spomenutih predmeta izloženih u »Palais des forêts«, spomena su još vrijedni izložci, koji se odnose na šumarstvo i lovstvo, a izloženi su u paviljonima za kolonije i zgradama pojedinih država. Osobito se medju posljednim iztiče sibirski paviljon na Trocaderu, gdje se nalazi mnoštvo krasnih izložaka iz daleke ruske Azije. U tom je paviljonu osobito zastupano lovstvo i ribarstvo, nu ima i liepih predmeta, koji omogućuju stručnjaku, da si stvori jasan pojam o gospodarstvu na tim ogromnim površinama.

Ostale države izložile su većinom dosta obilne zbirke domaćih vrsti drva, šumskoga sjemenja itd., te lovačke trofeje i krzna razne divljači.

Šteta, da nije Njemačka, sa svojim tako savršenim šumarstvom, u svjetsku utakmicu stupila, a da bi mogao posjetitelj izložbe i u tom smjeru o njezinom napredku suditi.

Ovogodišnja parižka, izložba pruža stručnjaku obilje stvari, koje je vrijedno viditi, prem zaostaje grupa IX. u obće za nekim drugim grupama n. pr. za industrijom itd., što je sasvim razumljivo. Nu osobita je i riedka prilika dana stručnjaku, te nu je ovdje moguće razvoj i stanje same struke pojedinih država medjusobno uzporedjivati i ocjenjivati.

Ovo bi bio opis, nu samo u glavnim crtama, ovogodišnje šumarske izložbe u Parizu!

Pravno-povjestni spomenici o lovu u Hrvatskoj.

Priobćio E. Laszowski.

(Svršetak).

Tečajem XVII. vieka, a naročito iza obširnijih ustanova glede lova od god. 1729. tek je nekoliko manjih odredaba glede lova izišlo. Ove se tiču samo kmetova, koji su bili izljučeni od prava lova.

Kako smo spomenuli, zak. čl. V. art. 8. kralja Vladislava zabranjeno je bilo kmetovima loviti, što je i zakonom od 1729. Decret čl. 22. obnovljeno pače i razšireno, pošto je ta zabrana izrečena i protiv gradjana neplemića i ne indigena.

Godine 1755. 8. novembra izašao je dvorski dekret, kojim se uz neke urbarske odredbe, zabranjuje loviti nedjelom.¹

U smislu ovih zakonskih odredaba, ustanovljuje i Marija-Terezijanski urbar za Slavoniju od god. 1756. $15/3$ (I. 14.) „Lovina, ribarina ili halasina samomu spahiji se dostoji i za to ova kmetom činiti zabranjuje se.«

Slično odredjuje urbar Marija-Terezijanski za Hrvatsku u dielu VI. §. 3. »Poleg razuma artikuluša 18. dekretuma 5. Vladislava kralja, kak tulikajše artikuluša 22. leta 1729. vsakojačko vadašenje iliti lov ptic i rib, lovina vu ribnih vodah i potokih samoga gospona je, i zato v sem kmetum kak najoštřeše prepovida se.«

Zabranjeno je bilo člankom 22. 1729. kmetom i držanje lovskih pasa, što i slavonski urbar pak i hrvatski opet podkrepljuje. Prvi veli naročito u II. dielu §. 11. »Nijedan od paorah oružje kakovo nositi i pse lovačke za sebe držati pod konfiskacijom iliti kontrabandum takovih i pod veliku pedepsu nesmiju;« drugi opet diel VIII. §. 12. »nijednom kmetu oružje nositi niti lovne pse držati po imenovaneh dnev pešičkega dela kaštigu slobodnu ne bude.«

Kazna ova iznašala je 1—3 dana tlake, koju je kmet me-
rao dati izvan vremena oranja, žetve, košnje i berbe (VIII. §. 3.)

Kako vidimo kmetu bijaše zabranjeno loviti, ali bijaše kmetovima dužnost služiti vlastelu u lovu kroz tri dana na godinu, a to u lovu na grabežljivu zvjerad. Ovo ustanovljuje slavonski i hrvatski urbar. Slavonski odredjuje u dielu I. §. 14. . . . Na lov pako zbog zatiranja zviradi škodljive gosponu zemaljskomu tri puta na godinu u vrime najmre po magistratu varmegje naredito kmetovi dužni budu službu činiti, kojom prilikom gospoda zemaljska njima olovo i prah budu dati.« Hr-

¹ Vezić: Urbar. str. 166.

vatski urbar opet veli u III. dielu §. 17. Na skončanje škodljivih stvari iliti zverja (gde se takve nahajaju) zvan tlake tri dni lov u držati vadasiti budu dužni s gosposkem vendar prahom i olovom tak da dužnost ove lovine iliti vadasenja niti s težaki spremeniti niti s penezi odkupiti bude slobodno.«

Za otu službu (jagari gospočki) nije kmeta išla nikakova plaća, pače nit hrana. (7. diel. §. 12 Hrv. urb.).

Iz rieči obiju urbara razabiremo, da je po slavonskem urbaru županija odredjivala vrieme lova na škodljivu zvjerad dok te ustanove u hrv. urbaru nema. Po ovom su vlastela sama odredjivala dane lovu na štetnu zvjerad.

Glede toga trodnevnog lova uzsliedilo je g. 1777. 16. lipnja intimat kr. hrv. vieću br. 780. kojim se oglašuje odredba kralja, da pošto je taj teret trodnevnog lova na godinu u smislu urbara nametnut kmetovima ne samo na korist vlastele već i obćeg dobra, stoga se ovaj teret u buduće i predjalcima namiće (*cum onus triduneae venationis per annum ex benigna urbariali regulatione colonis incumbens non minus commodum ipsius publici, quam domini terrestres respicit eapropter benigne precipit sua maiestas sacratissima obligationem hanc regulativo quoque instrumento ad rationem praedialistarum inserendum venire*).

Cirkularom opet kr. ugar. namjest. vieća od 3/7. 1789. br. 25733, povodom dvorskog dekreta od 8/6. 1789. br. 6681. upravljenim na sve županije, saobćuje se, da je kralj milostivo odredio da se kmet ne može sprečavati od bezplatnog udioničtvovanja kod gospoštijskih lovova (*Lustjagt*), ali mu se takav lovni dan (*Jagdfrohne*) uračunati kao dana tlaka (*Urbarialfrohne*). Da kako ona tri dana lova na grabežljive živine mora služiti kako to urbar (§. 17. punkt 3) odredjuje. Da se dokinu zloporabe, koje su se u lov i ptičarenje uvukle, određeno je zak. čl. XXIV. 1801. sljedeće:

1. Seljacima, kao svim onima kojima je lov po članku 22. g. 1729. zabranjen, zabranjeno je unapred držati pse »*vertages et sagaces*« loviti, ili loviti ptice označene u rečenom članku, kao i tetreba (*urogallos*).

2. Vlastela (domini terrestres) mogu polovicu cijelog svog teritorija, polovice pojedinih djelova vlastelinstva u svakoj županiji, prijavivši to prije županije, koja glede toga prije odašalje očevid, izlučiti kao svoje zabranjeno lovište. Gdje ima više suposjednika, to se na jednake dielove podieli izlučena polovica posjeda kao posebna lovišta pojedinih suposjednika, ako su ovi dielovi premali, moraju zajedno izvršavati lov. I ova je onda polovica izlučena za sve suposjednike.

3) Na izlučenom lovištu (terreno) može kad hoće loviti samo vlastnik. Na neizlučenom dielu mogu loviti (venandi et aucupandi) i ostali plemići, ili oni koji uživaju plem. preimućstva i to izvan vremena rasploda divljači, ali pod uvjetom, da na tudjem terenu ne love četom ljudi, pogonićima iliti dobiti radi, nego za vlastitu potrebu s jednim (ili dvjem) slugama (cum uno alterove de famulis) ili po kojem od svojih najmljenika (conventionatus).

4, Lovostaja radi razploda uređjuje se: Za jelene od $\frac{15}{9}$ do $\frac{1}{6}$; za košute $\frac{1}{1} - \frac{1}{9}$; srne $\frac{1}{3} - \frac{15}{5}$, za zeceve $\frac{1}{2}$ do konca žetve.

5) Zabranjuje se loviti pješke a kamo li na konju na usjevima do konca žetve, na livadama od $\frac{23}{4}$ dok se sieno, ako dulje raste, otava pospreme, u vinogradima od $\frac{1}{2}$ (od kad se počmu razplod. zecevi) do konca berbe.

6) Ako psi goneći udju u usjeve, livade ili izlučeno lovište, ne smiju se (izim u vinogradu) postrieljati ili za sebe pridržati, nego ako se pohvataju treba ih vlasniku vratiti. Ranjenu divljač sliediti u tudje izlučeno lovište i odanle odneti, kan i ući u ovo, u svrhu dozvati tjerajuće pse (ne da lovi), slobodno je.

7) Ako plemić, budući ua putu ubije divljač uz javnu cestu (koja nije zatvorena divljač, n. pr. u zvierinjaku) izim gnietla i jarebica, koje se goje na onom terenu, pa makar to bilo i na izlučenom lovištu, učinio je to slobodno (i za pridržati). Ubije li seljak na zemljištu koje on obradjuje divljač, koja tamo štetu čini, ne smije ju ubiti i za se upotriebiti, već

se mora gospodaru prijaviti, da je divljač ubio, a gospodar divljači dužan je nadoknaditi štetu po divljači počinjenu u smislu točke 10).

8) Tko uzradi protiv ovim odredbam ili ubije zvjer u zvjerinjaku zatvorenu, ili pače se tude osudjuje loviti kazni se: Plemić bo dužan je svaki put nadoknaditi ubijenu zvjer te namiriti troškove parnice, koju podiže kod podžupana radi toga, te trpi kazau (poena viotentia). Isto tako trpi kazan nasilja, koji spriečava loviti na slobodnom lovištu, neplemić pako trpi radi toga kazan (poena arbitraria).

9) Da se pako prigodom lova ne porode svadje i nesuglasice, nije dozvoljeno lovećem plemiću oduzeti pušku ili ju na čovjeka naperiti, a najmanje nanj odapeti. Koji protiv uradi pa makar hotimični odapon puške bude bez kobne posljedice, imade se po odnosnoj jurisdikciji utužiti da trpi primjerenu kaznu.

10) Gospodar dužan je štete, koju je nanesla divljač koju goji, sasvim nadoknaditi prema procjeni, koja se ima glede toga odmah provesti, što ako bi se ustručavao učiniti, neka se prisili po fisku magistratualnom kao tužitelju pod kaznom nasilja parnicom, kako je to u točki 8. specificirano. Lovac pako, koji bez naročitog naloga svog gospodara nanese štetu, ima osim naknade biti kažnjen poena arbitraria po svom gospodaru, neće li ovaj dati zadovoljštinu, ima se po mjerodavnom magistratu kazniti, a osim toga slobodno je županijama odrediti umanjene razmnožane divljači, ili naložiti gospodarima da ju (životinje) zatvori.

11) Grabežljive životinje, te ptice škodljive usjevima i vinogradima, dužne su odnosne jurisdikcije prema mjestnim prilikama iztriebljivati; ako se to nuždnim pokaže može magistratualni činovnik (officialis magistratualis] javiti prije vlastelinu, prema dosadanjem običaju odrediti lov, ali samo lih na grabežljivu zvjerad i ptice.

12) Kralj je na molbu stališa i redova vojničke častnike i vojničkoj sudbenosti podčinjene osobe u skladu tako-

djer s art. 22.—1729. odredio, da postojeće o tom odredbe kraljevske točno obdržavaju.

Ovim odredbama znatno je popunjen zakon od g. 1729.

U praksi smatrano je, da pravo lova, ribolova i ptičarenja, kao i drugi regali ne pripadaju poveljenim trgovištima, ako to pravo nije naročito u privilegiju podijeljeno. Samo na temelju privilegija moglo je poveljeno trgovište uživati pravo lova. Ovo bo pravo smatrano je ne odijelivo od vlastela, jer je spadalo »ad jus terrestrale.«¹

Glede lova nije bilo u nas daljnih uredaba i u obće u zakonu govora sve do godine 1836. koje godine uredjene su kmetске prilike a tom se prigodom tek neznatno govori o lovu, i ono što se veli nije ništa nova već opetovenje starih jur poznatih odredaba. I to se u čl. VI. §. 8. 1836. odredjuje;

» ne će moći podložnici vršiti niti pravo lova, ribarenja, ptičarenja i ako bi se usudili kaznit će se kao kriomčari,« a čl. VII. §. 6. «Da se zaprieče kvarovi na zemljištih što čini divljač svake vrsti, dužni su podložnici (izim u županiji torontalskoj i temeškoj te kraso) osim robote svoje od svakog cielog selišta i prema tomu razmjerno ter izporediv osmoricu stanara s jednim selištem, po jednog momka odpremiti na trodnevni lov uračunav dolaz i odlaz; oružje (koje inače ne smiju nositi) olovo i prah dobit će od vlastelina

Ova lovna dužnost ne može se izvrnuti u drugu vrst službe, nit ju podložnik dužan odkupiti gotovinom ili kakvim prirodom, nu moći će se upotriebiti za takav lovni posao, koji je namijenjen tamanenju škodljive zvjeradi, dakle za hajkače (progoniće).«

Kad je god. 1848. carskim patentom od 7. septembra ukinuta tlaka, prestalo kmetstvo — prestala je i time za negdašnja kmetova dužnost trodnevnoga lova.

Spomenute norme o lovu vriedile su do god. 1870. Ove je godine izdan zakon o lovu, kojim se regalno pravo lova ukida bez ikakove odštete. Reservirano lovište mogao je imati

¹ Decisiones curiales II. s. I. XXVI. 5.

samo onaj, koji imade u jednom kompleksu najmanje 200 jutara. U tom zakonu imade dalje više odredaba glede lovostaje itd., što mislimo, da nije nužno nabrajati, jer je ovaj zakon nedavno stavljen izvan krieposti.

Zakon o lovu stupio je u kriepost i u vojnoj Krajini, i to previšnjim riešenjem od 31 maja 1874.

Novi zakon o lovu, koji sada vriedi, sankcioniran je 27. aprila 1893., a koji je dobro poznat u lovačkim i šumarskim krugovima.

Napokon je izišla naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 13. januara br. 60991. ex 897., kojom se temeljem §. 16. zakona od lovu (1893.) skraćuje lovostaja za zeceve i to u lovištima, u kojima se nalaze vinogradi zasadjeni amerikanskom lozom, ciepljenom ili ne-ciepljenom, te u lovištima, koja graniče na spomenuta gore lovišta. Za ovakova lovišta propisana je lovostaja od 1. marca do 15. augusta

Spomenuti je još, da županijska oblast i gradska poglavarstva mogu dozvoliti lov na srnjake šuljanjem već od 1. aprila.

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanja i promaknuća. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati Antuna Jovanovca obiturlenta šumarstva šumarskim vježbenikom kod kr. zemaljske vlade odjela za unutarnje poslove.

Kr. ugar. ministar za poljodjelstvo obnašao je imenovati: šum kand. Ladislava pl. Hamara u Skavam kr. državnim šumarom u 3. stupnju X. plaćevnog razreda, nadalje šum. vježbenika Josipa Janotyika u Krasnom šum. kandidatom u 3. stupnju XI. plaćevnog razreda.

Umirovljenja. Na vlastitu molbu umirovljen je Dragutin Laksar šumarnik i upravitelj gosp. ureda imovne občine gjurgjevačke u Belovaru.

Društvene vesti.

Objelodanjuje se već sada u smislu zaključka prošlogodišnje glavne skupštine (izvještaj tajnika):

Izvještaj o djelovanju upravljavajućeg odbora hrv.-slavonskog šumarskoga društva u poslovnoj godini 1899./1900.

Slavna skupštino!

U prvom redu čast mi je izvijestiti slavnoj skupštini, da je društvena uprava u provedbi zaključakah prošlogodišnje glavne skupštine podastrla visokoj kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vladi na odobrenje po glavnoj skupštini prihvaćena odnosno preinačena nova društvena pravila, koja je visoka kr. zem. vlada rješanjem od 13. ožujka 1900. br. 9942 u. o. i odobriti blagoizvoljela.

Nadalje je društvena uprava prema zaključku minule glavne skupštine podastrla posebnim izaslanstvom Njegovoj Preuzvišenosti svetlomu banu predstavku u predmetu preinake zakona o komasaciji zemljišta u smislu tomu, da se u buduće u zemaljsko i u županijsko komasacionalno povjerenstvo imade pozvati jedan vještak šumarske struke.

Konačno je društveni upravljavajući odbor uzeo u pretres po glavnoj skupštini ustupljeni mu predlog društvena člana g. A. Ugrenovića glede osnuća „zaklade za uzgoj djece šum. činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji“, te će se glede tog predloga slavnoj skupštini predložiti posebni izvještaj.

Od prošlogodišnje glavne skupštine obdržavao je upravljavajući odbor u svemu 5 sjednica.

U tim sjednicama rješavani su predmeti tekućeg poslovanja kako su to p. n. gg. članovi razabrali mogli iz zapisnikah o sjednicama upravljavajućeg odbora, koji se u društvenom časopisu redovito objelodanjuju, te mi je čast u tom pogledu iztaći sljedeće:

1. Prema zaključku upravnog odbora od 7. listopada 1899. obratilo se je društveno predsjedništvo posebnom predstavkom na Njegovu Preuzvišenost svetloga bana za posredovanje kod kr. ug. ministra trgovine, da se činovnicima krajiških imovnih obćina dopita pogodnost za putovanje na željeznicah, koja uživaju državni i zemaljski činovnici. — Nu na žalost nije se ova molba na visokom mjestu uvažiti mogla.

2. U sjednici upravnog odbora od 13. prosinca 1899. zaključeno je, da se posebnim izaslanstvom podastre Preuzv. gosp. banu predstavka zbog izjednačenja plaća šumarsko tehničkog osoblja političke uprave u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji sa plaćom ostalih zemaljskih urednikah, te je posve opravdane nade, da će ova društvena predstavka na mjerodavnomu mjestu uvažena biti, čime će se u velike pomoći društvenim članovima, koji stoje u zemaljskoj šumarskoj službi, te će se sanirati nanesena im nepravda.

3. Upravljaajući odbor izdao je „Spomenicu“ hrv.-slav. šum. društva, i to knjigu I., odnoseću se na gradnju šumarskoga doma, dočim će drugi dio upitne spomenice izaći sljedeće godine 1901., prigodom proslave dvadeset i pet godišnjice obstanaka hrvatsko-slavonskog šumarskoga društva.

4. Pošto je visoka kr. hrv.-slav.-dalm. vlada odobrila nova društvena pravila, to je upravljaajući odbor izradio poslovnik za glavnu skupštinu hrv.-slav. šumarskog društva, koji će se slavnoj skupštini na pretres i prihvrat predložiti. — A osim toga izradio je upravljaajući odbor i posebni kućni red za svoju vlastitu porabu.

5. Nadalje bavio se je upravljaajući odbor sa pripremama za obdržavanje ovogodišnje glavne skupštine i društvenog izleta u Gorski kotar, kao i inim tekućim poslovima.

Što se napose ovogodišnjeg društvenog izleta tiče, to je prošlogodišnja glavna skupština bila zaključila, da se taj izlet upriliči u susjednu Bosnu. — Društvena uprava poduzela je bila u to svrhu sve nužne korake, nu pošto se je dosta maleni broj izletnika za taj izlet prijavio, i buduće niti ine prilike nisu ove godine za taj izlet bile najprikladnije, zaključio je upravljaajući odbor, da se predhodno od izleta u Bosnu odustane. — Povodom toga zaključeno je, da se sa ovogodišnjom glavnom društvenom skupštinom spoji izlet u šume Gorskoga kotara, kako je to p. n. gg. članovom jur putem društvenog časopisa objavljeno.

Prelazeći na daljnje poslovanje upravljajućeg odbora čast mi je izviestiti slavnoj skupštini, da je od blagajničkog viška, koji je prema zaključnom računu za godinu 1899. iznosio 8072 for. 33 nč. na račun odplate zajma od 70.000 for. izplaćeno brodskoj imovnoj občini 1. siečnja 1900. 5000 for. ili 10.000 K.

Usljed te odplate snizio se je i odplatni obrok od godišnjih 4.200 for. ili 8.400 K. na godišnjih 7.808 K. 36 fl.

Podjedno je sporazumno sa slavnom brodskom imovnom občinom učinjena u korist društva još i ta daljnja promjena, da je rok za izplatu polugodišnjih zajmovnih obroka prenešen od 1. siečnja i 1. srpnja na 1. veljače i 1. kolovoza svake godine, naime tako, kako i hrv.-slav. šumarsko društvo podiže najamninu od kr. zem. vlade za prostorije šumarske akademije.

Odplata ovoga zajma teče posve redovito, te su odnosni obroci do 1. veljače 1901. god. posve u smislu sastavljene odplatne osnove podmireni.

U tekućoj godini nisu za šumarski dom stigli nikakvi novi prinosi, dočim su sve tražbine za gradnju šumarskoga doma podmirene.

Za popunjenje zbirakah šumarskoga muzeja stiglo nam je i ove godine više darova, ponajviše raznih ptica, navlastito znatna množina ptica

od vlastelinstva kutjevačkog, vlastništvo braće Turković, koje su djelom odstupljene — jer ih šumarski muzej već posjeduje — kr. šumarskoj akademiji za sastavak priručne zbirke, nadalje od vel. g. odsječnog savjetnika F. Zikmundovsky'a razne zarezničke, gosp. I. pl. Šugha emer. šumara i mjernika, stara skripta šumarska, po kojih se je u I. polovici ovog stoljeća predavalo šumarstvo na akademiji u Ščavnici i gosp. M. Kriškovića, kot. šumara, više komada sige, na čemu budi svim cienjenim darovateljima u ime društva izrečena ovime srdačna hvala!

Same zbirke društvenog muzeja ove su godine ponovno točno pregledane, očišćene, a svaki pojedini komad — prema potrebi — desinficiran, a sastavlja se i potanki inventar, koji će služiti kao katalog i objelodaniti u društvenom časopisu, u koliko to još učinjeno nije.

Na ovogodišnjoj parižkoj svjetskoj izložbi nije naše društvo posebno sudjelovalo, već smo vis. kr. zem. vladi u tu svrhu prepustili neke predmete iz društvenih muzejalnih sbirka, koji se još nalaze u Parizu, te će se neoštećeni u potpunom broju šum. muzeju povratiti.

Kako prijašnjih godina, tako smo i ove godine primili od vis. kr. zem. vlade iz zemaljskih sredstavah novčanu podporu od 1200 K. za promicanje društvenih svrha, a 400 K. za izdavanje „Lug. Viestnika“. — Na čemu joj budi izrečena na ovom mjestu najsmjernija hvala.

U ime podpora izplaćeno je pako iz društvene pripomoćne zaklade trojici moliteljica svakoj po 50 for. ukupno 150 for. ili 300 K.; a iz društva. svedstava petorici moliteljica svakoj po 20 for. ili 40 K. ili 200 K.

Društveni jubilarni štipendij za polazak kr. šumarske akademije u Zagrebu bio je podijeljen Milanu Zobundžiji za školsku godinu 1898./9. Pošto je ovaj nauke šumarske napustio, to je bio razpisan natječaj za školsku godinu 1899./1900., nu radi pomanjkanja natjecatelja ostao je štipendij nepopunjen. Usljed toga podielio je upravljajući odbor iz prištednje toga štipendija dvojici slušatelja kr. šum. akademije podpore u iznosu od 150 K., dočim je za popunjenje štipendija ponovno natječaj razpisan.

Što se tiče broja društvenih članova čast mi je izvijestiti, da društvo broji 7 začastnih članova, 56 članova utemeljitelja, 19 podupirajućih članova, 322 člana I. razreda, 660 članova II razreda i 37 predbrojnika. Ukupno 1101 člana.

Od minule glavne skupštine izgubili smo neumolivom smrću članove I. razreda Franju Tvrznika, kr. drž. nadšumara u Zagrebu i Maksu Prokića, šumarnika petrov. imovne občine u Mitrovici i od članova II. razreda Franju Mrazovića, lugara križevačke im. občine. — Slava im!

Čast mi je nadalje izvijestiti, da društvo naše podržava iste odnose prema inim društvima kao i minulih godina.

Za porabu urednika „Š.l.“, kao i društ. članova drže se sliedeći časopisi:

1. Österreichische Forst u. Jagdzeitung.
2. Allg. Forst u. Jagdzeitung.
3. Zeitschrift für Forst u. Jagdwesen
4. Forstwissenschaftliches Zentralblatt.
5. Vierteljahresschrift für das gesammte Forstwesen.
6. Frick's Rundschau.
7. Waidmannsheil.
8. Mündener forstliche Hefte.

9. Tharander forstliches Jahrbuch.

U zamjenu za „Šumarski List“ dobivamo pako sljedeće časopise:

1. Viestnik, organ društva inženira i arhitekta u Hrv. i Slavon.,
Zagreb.
2. Lovačko-ribarski Viestnik, organ obćeg hrv. društva za gojenje
lova i ribarstva, Zagreb.
3. Gospodarski list, organ hrvat.-slavon. gospodarskoga društva,
Zagreb.
4. Gospodar, organ slavonskog gospodarskog društva, Osiek.
5. Mjesečnik pravničkog društva, Zagreb.
6. Viestnik arkeologičkoga društva, Zagreb.
7. Obćinar, Zagreb.
8. Gospodarski poučnik, Split.
9. Težak, organ srbskog poljoprivrednog društva, Beograd.
10. Haj, Saar.
11. Sylvan, organ galičkog šumarskog društva, Lavov.
12. Erdeszeti lapok, organ zemalj. ugar. šumarskog društva, Bu-
dimpešta.
13. Mittheilungen des n. ö. Jagdschutzvereines, Beč.
14. Mittheilungen des Krain-Küstenländischen Forstvereines, Laibach.
15. Mittheilungen der Forstvereine für Niederösterreich, Steier-
mark, Wien.
16. Centralblatt für das gesammte Forstwesen, Wien.
17. Öst ung. Centralblatt für Walderzeugnisse, Wien.
18. Vereinschrift für Forst Jagd, und Naturkunde, Organ der
forstlichen Landesversuchsstelle für das Königreich Böhmen, Prag.
19. Glasnik naravoslovnog društva, Zagreb.
20. Obzor, Zagreb.
21. Narodne Novine.

Za popunjenje društvene knjižnice nabavljeno je dvadeset stručnih
djela!

Osim toga darovao je kr. zem. šum. nadzornik V. Rački i ove
godine za društvenu knjižnicu svoj „Hrvatski šumarski koledar“ za g.
1900., na čemu mu budi izražena srdačna hvala.

U pogledu tiska društvenog časopisa „Šumarskoga lista“ i priloga „Lugarskog Viestnika“, učinjena je ove godine ta promjena, da većina društvenih članova II. razreda, t j. oni, koji plaćaju godišnju članarinu od 2 K, dobivaju samo „Lugarski Viestnik“. — Prema tomu udešena je i naklada za tisak društvenoga časopisa, te se tiska „Šumarski list“ u 700 primjeraka uz cieniu od 44 K po tiskovnom arku, a „Lugarski Viestnik“ u 1400 primjeraka uz paušalnu cieniu od 33 K. 10 fil.

Imovina našega društva sastoji se u sljedećem:

1. Društvena zgrada „Šum. dom“ u vrijednosti od	240.356 K.	—	fil.
2. Šumarski muzej	22.724	„	— „
3. Pokućstvo	2.236	„	— „
4. Pripomoćna zaklada u iznosu od	10.036	„	22 „
5. Knjižnica sa	7.400	„	— „
6. Gotovina danom 1. rujna 1900. sa.	5.385	„	01 „
Ukupno	288.137 K.	23	fil.

Naprotiv tome stoji dug i to:

Brodskoj imovnoj občini sa	119.678 K.	17	fil.
Društvenoj pripomoćnoj zakladi	9.815	„	12 „
Ukupno	129.493 K.	29	fil.

Prema tomu iznašaju aktiva našeg društva, ne računajući tražbine na neuplaćenju članarini 158 646 K. 94 fil.

Društvenom blagajnom rukovao je i ove godine društveni odbornik kr. zem. šum. nadzornik g. R. F i s c h b a c h, kojemu budi u to ime izražena u ime društva srdačna hvala.

Time završujem i molim slavnu skupštinu, da izvoli primiti ovaj izvještaj na znanje.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Böhmerle, bisherige Erfahrungen aus einigen Durchforstungs u Lichtungsversuchsflächen der k. k. forstlichen Versuchsanstalt in Maria-brunn. Anlässlich der Pariser Welt-Ausstellung 1900 bearbeitet. Beč. Ciena 2 krune.

Gesetze, Verordnungen und Kundmachungen aus den Dienst-bereiche des k. k. Ackerbauministerium. Das Jahr 1899. Beč. Ciena 3-6 kruna.

Lorey, Jahresbericht über Veröffentlichungen u. wichtigere Ereignisse im Gebiete des Forstwesens. der forstl. Botanik. der forstl. Zoologie, der Agriculturchemie u. der Meteorologie für das Jahre 1899. (Supple-

ment zur Allgemeinen Forst- u. Jagdzeitung. Frankfurt. Ciena 4·32 krune.

Weder, der Fischzüchter. Praktisches Hilfsbuch für Fischzüchter u. solche, die es werden wollen. Ovo je dielo pisano s osobitim obzirom na austrijske alpinske zemlje. Ciena 5 kruna.

Woditchka, die Zirbe (Pinus cembra) u. ihre Cultur. Posebni otisak iz lista „Oesterr. Forst. u. Jagdzeitung.“ Ciena 1·2 krune.

Weltausstellung, die Pariser in Wort und Bild. Ovo djelo počeo je izdavati A. Kirchoff u svezčićima (bit će 25 svezaka). Izašla je prva svezka. Ciena sveske 40 pfeniga.

Hubbard, die Verwerthung der Holzabfälle. Drugo izdanje. Ciena 2·4 krune

Mittheilungen des Deutschen Forstvereins.

Neumeister, die Forsteinrichtung der Zukunft. Mit einer Bestandeskarte. Ciena 2·4 krune.

Regener's Jagdmethoden u. Fanggeheimnisse. Ukrašeno sa 70 slika. Ciena 7·2 kruna. — Ovo su važniji proizvodi vanredno plodne njemačke literature, prem ne svi; ima ih naime takovih koji mogu imati samo lokalnu vrijednost, s toga ih ni spomenuli nismo. Osim toga već su počeli izlaziti i razni njemački stručni koledari — gotovo je smješno kako rano izlaze, pa zato nisu pouzdani kakovi bi morali i mogli biti — tako se već može dobiti: Fromme-ova „forstliche Kalendertasche für das Jahr 1901.“ i R. Dombrovskoga „Jagd-Kalender.“

Promet i trgovina.

Glede prometa i trgovine sa šumskimi proizvodi ostalo je gotovo sve pri starom.

Prave jadicovke čitaju se često od strane svih onih domaćih drvotržaca, koji se tuzemnom trgovinom drva bave. Nedavno smo čitali takovu jednu tužaljku u listu „Handelsblatt für Walderzeignisse“ sa drvarskog trga u Budimpešti. Veći se drvotržci tuže na tom trgu na male, da ti dosta solidno ne rade, pa da oštećuju ne samo sami sebe, već i njih, davajuć robu, koju često, vele, ni sami podpuno platili nisu, uz tako nisku cieniu konsumentima, da je solidnim trgovcima upravo ne moguće s njima konkurirati. A sve to zato, što žele na svaku ruku neki posao učiniti, a jer je u graditeljstvu i drugih domaćih poduzećih zavlдалo toliko mrtvilo, to je domaći konsum drva upravo minimalan. Doista se to opaža a čitavoj našoj monarhiji, najgore pako u Hrvatskoj i Ugarskoj zemljama skroz agrikulturnima, a sve je to plod loših žetva zadnjih godina. — Doista je tomu tako; kad seljak ne ima novaca, ne ima ni u

nas domaćeg pazara. Osobite su se nade polagale na ovogodišnju žetvu, za koju se je predmnievati moglo, da bi mogla biti vrlo dobra, nu ona je slabija nego se je očekivalo polag samoga vremena, a zbog raznih elementarnih nepogoda. Već u proljeću bilo je po nizinama poplavâ, a kasnije stradali su mnogi predjeli od silnih oluja i leda. Tako je konačno i žetva znatno slabija, nego li bi biti morala.

Drvotržci, koji se tuže na malu dobit, koju im šumski poslovi odbacuju, nastoje da se od svoje strane obrane od poslovnih gubitaka, pa su kod sklapanja poslova mnogo oprezniji nego li prije. Nedaće, koje su mnoge im drugove stigle, sile ih na oprez. A baš i jest ova godina mnoge stare tvrdke natjerala u stečaj, što je dokaz, da su i za naše drvotržce nastupila ozbiljna vremena, pa da se već ne može tako rekuć svaka šuška baviti trgovinom s drvom, kako je to prije nekoliko decenija bilo.

Nu koliko je prodja drva u tuzemstvu slaba, toliko je eksportna trgovina vrlo povoljna, prem se baš u zadnje vrijeme opaža i ovdje neka mali nazadak.

Parižka izložba, koja je vrlo mnogo drva trebala, gotova je; jednog je dakle velikog konzumenta nestalo, pa i to se čuti. Manje je tečajem zadnjih mjeseci izveženo i dužice, nu ciena joj je sveudilj vrlo povoljna. Uza sve to ipak je eksportna trgovina povoljna, pa su se u zadnje vrijeme počele upravo neke vrsti drva, za koje se prije toliko pitalo nije, više tražiti i dobro plaćati, tako primjerice jasenovina i bukovina.

Eksport drva iz naše monarkije konstantno i znatno raste, navlastito izvoz same sirovine (trupaca) tako, da je domaća industrija, koja preradjuje drvo, zabrinuta neće li joj ponestati potrebite sirovine. Ovi su industrijalci u Austriji nedavno zbog toga razloga počeli agitirati za izvoznu carinu na drvo, pa vele, bude li se i dalje tako sjeklo i tolika množina drva u inozemstvo eksportirala nastat će nestašica na drvu, od koje će stradati ne samo raznovrstna poduzeća, već i obće narodno gospodarstvo. Šumarski krugovi ne odobravaju njihovo nastojanje — razni šumarski stručni listovi proti tomu su — i vele, da je tim industrijalcem samo do toga, da budu što jeftinije došli do drva i gotovo neki monopol u tom pogledu uživati, nu da bi takova izvozna carina na drvo bila na veliku štetu šumoposjednikâ, kojim se više nebi rentiralo njihovo gospodarstvo u zabitnih šumah. Istina je, vele tamošnji šumarsko-stručni krugovi, da se uslied velikoga eksporta mnogo sječe, nu dovoljno je, da se strogo obdržavaju mjere šumskoga redarstva, pa tad ne ima brige, da će se previše sjeći i šume haraćati. —

Sve po malo prodaje se u našim šumama obavljaju, pa ne ima gotovo broja službenih „Narodnih Novina“, u kojem ne bi bila oglašena i koja

šumska prodaja. Ipak su to sve prodaje manje važnosti, prem ima objekta erarskih, zemljištnih zajednica i privatnika. Veću je prodaju oglosio g. barun Ožegović, koji želi znatnu množinu bukovine da proda, a karakteristično je kod tog dražbenog oglasa, da je izkazana samo prodat se smjerajuća drvena gromada u m.³, a da nije oglašena nikakva izklična ciena.

Glavne i najvažnije prodaje erara, investicionalne zaklade i imovne občine u slavonskim hrastićima još nisu oglašene, a tek dok se one oglase i realiziraju, znat će se pravo stanje drvorskoga trga. Ima ih, koji vele, da one ove godine ne će tako uspjeti, kao prošlih godina, nu takove se glasine češće pronose, ne bi li se prodavaoci sklonuli na veće koncesije. U ostalom vidit ćemo, da li je skepticizam u tom pogledu bio umjestan. Mnogi vele, da se na raznih tržištih opaža neka nesjegurnost, koja da u velikoj mjeri ovisi o kineskom pitanju, za koje se nezna, kako će se razviti, pa da li će sloga vevlasti biti doista trajne naravi, i ne će li se možda iz tog kojekakvi zapletaji izmedju vlastih samih poroditi. Nu s druge strane opet i samo to kinesko pitanje u toliko povoljno djeluje na trgovim s drvom, što se u brodograditeljstvu mnogo radi, pa ako se i prave same oklopnjače, ipak je ciela nutrinja broda od drva, te se takovo u brodograditeljstvu i danas još mnogo rabi. Živahna djelatnost na polju industrije sveudilj u Njemačkoj traje, te je doista ova država postala gotovo najjači konsument raznovrstnoga drva, navlastito ona je glavni konsument drva naše monarkije, a vriedi to više za sjever i zapad naše monarkije, nego li za jug i istok, dakle Hrvatsku i Slavoniju, prem i odavle još mnogo drva u Njemačku ide.

Različite viesti i sitnice.

Promjerka od magnaliuma. Austrijska šum. pokusna postaja u Mariabrunnu dala je za parižku izložbu načiniti kod tvrdke „Braće Fromme“ u Beču promjerku od nove kovine „magnaliuma“, koja u mnogo većoj mjeri zadovoljiti može, nego li promjerka od čistoga aluminijsa. Magnalium je smjesa od alumija i magnezije, a takva je smjesa, da se mogu promjerke čisto izraditi, dočim se čisti aluminij dobro izglati ne da, pa s toga i promjerke od čistoga aluminijsa nisu gladke već hrapave, što je ali nezgodno. Taj magnalium izum je dr. Macha, te je on patent na taj svoj izum uzeo, pa stog su i takove promjerke za praksu preskupe. Kad budu jeftinije, dobro će se u praksi rabiti moći.

Svećenik junak. „Nar. Novin.“ javljaju iz Žute Lokve ovo: Dne 27. pr. mj. podiže se državni lugar Joso Banić iz Vratnika u jutro rano,

da obidje svoj srez „Bilo“, a njemu se pridruži vratnički župnik g. Jakov Iskra, da se prošeće i u prirodi bujnog svježeg zraka naužije. Lugar je po svojoj navadi ponio dvocjevku kuglom nabitu; a župnik štapić i slučajno u džepu mali revolver. Kada su dobrano zašli u šumu do blizu vrha Bila, izskoči pred njih ciela medvjedja obitelj — stari, njegova druga i troje mladih u veličini kućnoga psa. Nepripravni na takav nenadani susret skine lugar Banić dvocjevku s ramena i opali na starca medvjeda dva hitca, složi ga sa zemljom, a u isti čas diže se medvjedica na stražnje noge, dodje na dva koraka blizine u susret svećeniku, da ga zapita za junačko zdravlje, — nu popo imadjaše srećom prisutnost duha, izvadi iz džepa svoj revolverić, opali dva hitca u čelo i srazi medvjedicu sa crnom zemljom. Tako su ta dva sretna lovca već do 9 sati iz svoje jutarnje šetnje u triumfu sa lovinom u selo zašli. Oba medvjeda grdne su zvijeri, dva i pol metra dugačka, 120 kg. težka. — U našem kraju su medvjedi tako prevladali, da se čovjek ne ufa nikuda sam izići, a seljaku pobraše svu kukuruzu i žito, što je usijano. Zato su seljaci ovim junacima veoma zahvalni, da su ih bar dvojice dušmana riešili.

Nova palača kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu, o kojoj smo već prošle godine javili da se gradi, dovršena je ove godine potpunoma, da se je već ravnateljstvo pr. mjes. u svoje nove prostorije uselilo. Zgrada stoji oko 100 tisuća forinti a sagrađena je na tri sprata. U prizemlju i prvom katu erarski su stanovi, a drugom i trećem uredske prostorije ravnateljstva. Sama zgrada sagrađena je u četverokutu, u sred kojega se nalazi dvorište. Tako je eto i kr. šumarsko ravnateljstvo došlo došlo do liepih prostorija a sam grad do liepe palače, a gotovo na najkrasnijem mjestu čitavoga grada.

Austrijski šumarski kongres održavan koncem travnja u Beču i u kojem smo cienjene čitaoce obavijestili samo kratkom noticom, o čem će se razpravljati, stvorio je na 1. pitanje: „Kakove porezne pogodnosti da se dadu šumama zaštitnima s javnih obzira s jedne strane, kao i s obzira tog, da se omogućí uzdržanje šuma na gorujem rubu vegetacije u planinama i da se taj rub što više pomakne“, nakon dulje debate sljedeću rezoluciju:

Austrijski šumarski kongres zaključuje, da se vladi podnese molba, da ona priredi zakonsku osnovu, pak da ona već sad označenim zaštitnim šumskim površinama ili koje će se u buduće kao takove označiti, osigura primjerene porezovne pogodnosti i da se iste u najgorem slučaju potpunoma od poreza oproste. I iste pogodnosti da se osiguraju i zabranbenim šumama, koje ujedno imaju značaj zaštitnih šuma.

U ovom je pitanju imao referat šum. savjetnik L. Hampel, koji je potanko razložio, da zaštitne šume malo nose, jer se u njih slobodno

gospodariti nesmije, pa su često na teret samom posjedniku. Pošto te šume služe obćem dobru u mnogo većoj mjeri, nego li samom vlastniku, nadalje obzirom na to, da bi poreznim polakšicama na te šume gubila austrijska država samo kojih 65 tisuća forinti na godinu, to je vredno stvoriti gornju rezoluciju, koju je kongres i stvorio.

Glede 2. pitanja: „Je li nuždna revizija obćeg šumskog zakona od 3. prosinca 1852., ili izdanje novih šumskih zakona za sve zemlje zastupane u carevinskom vieću i po kojih načelih“ prihvaćena je opet nakon dulje debate ova rezolucija:

Austrijski šumarski kongres zaključuje, da se vlada umoli, da obzirom na nedostatnost obćeg državnog šumskog zakona od 3. prosinca 1862. čim prije predloži pojedinim zakonodavnim tielom nacрте zemaljskih šumskih zakona kao vladinih osnova na ustavno pretresivanje, u kojih će ustanove odnoseće se na zaštitu šuma biti pretežno preventivnoga smjera.

Izvjestitelj za ovo pitanje bio je c. kr. šumarski nadsavjetnik H. vitez G u t t e n b e r g (brat profesora istog imena) a spominje u svojem referatu, da je to pitanje već staro i da se vuče već od g. 1868. kada se je prvi puta počelo u većoj mjeri upućivati na nedostatke obćeg šumskog zakona. Opetovano je štajersko šumarsko društvo i zemalj. odbor molio vladu, da preinači odnosno upodpuni taj zakon; ipak se nije sve do sada to provelo, već je vlada izdala g. 1873. provedbenu naredbu k ovom zakonu, i tada tražila mnienja pojedinih zemalja i šumarskih društava. Sve to konačno nije dovelo do cilja, kao ni zakonska osnova vlade o preinačenju obćeg državnog šumskog zakona, jer se već odma kod prvog §. ove zakonske osnove nije mogao postići sporazumak. Tako je to ostalo ne riješeno pitanje sve do sada, pa se je moralo ponovno pred šumarski kongres iznieti.

Izvjestitelj upućuje odma po tom na nedostatke obćeg šum. zakona i to odmah na §. 1., koji govori o „šumi“ i „šumskom tlu“, a ne naznačuje potanje što se pod tim razumjevati ima. — Odma dalje u §§. 2., 3. i 4. opredjeljene kazne danas više ne odgovaraju, one su premalene, pa ih krivac radje plati, nego da se okani haraćenja, koje mu više nosi. Prigovara ustanovam sadanjega zakona glede steljarenja u privatnim šumama, koje su postepenom haraćenju izvršene; prigovara §. 6. i 7.; zagovara bolju stilizaciju §§. 9—17.; §. 19. i 20. imao bi se nadopuniti; izkustvo veli, da §. 21. nije mogao spriečiti stvaranje kraša, a §. 22., koji govori o gosp. osnovama, valja da mu se proširi obseg; §. 25., da nije dostatan; glede §§. 44.—49. veli, da se uvažе zaključci prošlogodišnjeg kongresa; a §§. 50.—62., da nisu dostatni; konačno, da u prilogu D) k šumskom zakonu ima mnogo nedostataka, koji bi se morali izpraviti.

Obširno izvješće izvjestitelja vrlo je poučno, a i za nas vrlo važno, stoga ćemo ga u budućem broju u prevodu donesti.

O trećem najavljenom pitanju nije se razpravljalo. Nu na rezoluciju stvorenu o 2. pitanju primljen je još dodatak, kojega je predložio grof Dubsky, naime, da se povsi broj državnog šumarskog osoblja, kojemu je nadzor nad šumama povjeren.

Izkaz o uplaćenoj članarini I. razreda za vrijeme od 21. svibnja do 1. rujna 1900.

J. Vraničar 10 Kr. (1899), R. Brosig 10 Kr., J. Földvary 10 Kr. (1898), Stj. Frkić 10 Kr., D. Lasman 4 Kr., V. Tölg 10 Kr., Dr. D. Segen 10 Kr., J. Novaković 10 Kr., M. de Bona 20 Kr. (1899 i 1900), M. Maslek 10 Kr. (1899), F. pl. Brodsky 30 Kr. (1897—1899), J. Kolar 10 Kr., M. Matičević 10 Kr., J. Grčević 10 Kr. (1899), N. Pleša 10 Kr. (1901), M. Lepušić 20 Kr. (1898 i 1899), J. Vlahović 5 Kr. (1899), 10 Kr. (1900), E. Würth 10 Kr., S. Sutlić 10 Kr. (1897), J. Havliček 10 Kr. (1896), A. Dumengjić 10 Kr. (1898), J. Kadleček 10 Kr., J. Nikolašević 10 Kr. (1898), Simeon Strezoff 12 Kr. (upisnina i članarina 1900). — Uztegnuto od dopitanih nagrada za članke u „Šumarskom listu“: G. Vac 10 Kr., M. Obradović 4 Kr. (1896), M. Divjak 12 Kr., upisnina i članarina za g. 1900., F. Ivić 12 Kr., upisnina i članarina za g. 1900., Vj. Stublić 10 Kr., D. Laksar 10 Kr., J. Matić 10 Kr., F. X. Kesterčanek 10 Kr., B. Hajek ml. 10 K., V. Dojković 4 Kr. 20 fil

Priposlali na članarini I. i II. razreda: Gospod. ured imovne obćine u Belovaru 284 Kr., gosp. ured ogulinske imovne obćine u Ogulinu 512 Kr

Izkaz o uplaćenoj članarini II. razreda za vrijeme od 1. svibnja do 1. rujna 1900.

M. Capanica 2 Kr., kr. šumarija Novogradiška 14 Kr., kr. nad šumarski ured Vinkovci 44 Kr., Milan Weiner za svoje lugare 89 Kr., šumarija Kupinovo za lugara Havela 20 Kr. a za druge lugare 16 Kr., Albert Crepič za lugare kotara djakovačkoga 7 Kr. (pristupnina).

U Zagrebu, dne 1. rujna 1900.

Za predsjedništvo hrv.-slav. šum. društva:

Bilježnik:
R. Fischbach.

Tajnik:
A. Borošić.

Opazka. Članovom, koji su uplatili članarinu za godinu 1900., priposlati će se za koji dan društvene izkaznice.

Oglas dražbe.

Kod kr. kot. oblasti u Cirkvenici obdržavati će se dana 15. listopada 1900. temeljem odpisa veleslav. županijskog upravnog odbora u Ogulinu od 14. srpnja 1999. broj 2977 dražba sljedećih stabala iz šumah zemljištne zajednice Grižane.

Tekući broj	u šumskom predjelu	za tvorivo		Broj stabala	Procjenjena vrijednost kao izklična cijena po m ³		Procjenjena vrijednost kao izklična cijena		Opazka
		sposobna drvena gromada			K.	fil.	K.	fil.	
		vrst	m ³						
1.	Padež	jelovo	140-60	110	7	48	1051	68	Rok za izradbu i izvoz do 15. listopada 1901. vrijeme ugovora do 15. listopada 1901.
2.	Grohote		215-24	100	7	48	1609	99	
3.	Vučja školja		89-51	40	6	46	578	23	
4.	Oštri vrh		87-29	66	7	48	652	92	

a) Dražba će uzsliditi samo putem pismenih ponuda, ter ponuda veže nudioea odmah čim ju je predao, a zemljištnu zajednicu Grižane, tek nakon višjeg odobrenja.

b) Samo ona ponuda će se u obzir uzeti, koja bude predana do 11 sati prije podne kod uručbenog zapisnika potpisane kr. kotarske oblasti i koja bude obložena sa žaobinom od 10% (deset) od izklične cijene dotične stavke ili u gotovom novcu, ili za jamčevinu prikladnih vrijednostnih papirih.

c) Postane li nudioec dostalcem, to će mu se žaobina pretvoriti u jamčevinu i uložiti u blagajnu zemljištne zajednice Grižane.

d) Ponude moraju biti propisno biljegovane i valjano zapečaćene i na omotu imati nadpis „Ponuda za dražbu stabala određenu za dne 15. listopada 1900 za stavku“

e) Kupljena stabla može dostalac izraditi u njemu povoljne tehničke svrhe, dočim ogranci i odpadci ostaju zemljištnoj zajednici.

f) Dražbovatelji imaju u ponudi navesti, da su im obći i naposebni dražbeni uvjeti dobro poznati, i da ih bezuvjetno prihvaćaju.

g) Naposebni dražbeni uvjeti mogu se uviditi kod potpisane kr. kotarske oblasti, obćinskog poglavarstva u Grižanih i obćinskog šumara u Bribiru.

Kr. kotarska oblast.

U Cirkvenici, dne 24. kolovoza 1900.

Ključec, kr. kotarski predstojnik.

Broj 8643 (odnosno 8644, 8656 i 8642.)

Oglas dražbe stabala.

Dne 10. rujna t. g. obdržavati će se kod podpisane kr. kot. oblasti u Delnicah temeljem odpisa veleslavnog upravnog odbora od 14. kolovoza 1900. br. 1226. (odnosno 1086, 1111 i 1227) K. D. dražba sljedećih stabalah iz šumah zemljištne zajednice:

I. Delnice

sa izkličnom cienom od 10 kruna po m.³ uz naknadnu premjerbu.

- a) U šumi „Za Rebar“, „Zrinjski Vrh“ 121 jelovo stablo procijenjeno na 297·23 m.³ u vrijednosti od . 2972 Kr. 30 fil.
- b) U šumi „Tešnje“, „Pod Japlenski Vrh“ 87 jelovih stabala procijenjenih na 211·15 m.³ u vrijednosti od 2111 „ 50 „
- c) U šumi „Japlenski Vrh“, „O paljem Vršak“ 92 jelova stabla procijenjena na 189·43 m.³ u vrijednosti od . 1894 „ 30 „
ili ukupno 300 stabala 697·81 m.³ po 10 Kr. 6978 Kr. 10 fil.

II. Mrzla vodica

sa izkličnom cienom od 10 kruna po m.³ uz naknadnu premjerbu.

- U šumi „Pod Kloštar“ 161 jelovo stablo procijenjena na 356·39 m.³ u vrijednosti od 3563 Kr. 90 fil.

III. Sungeri i Brestova Draga

sa izkličnom cienom od 11 kruna po m.³ uz naknadnu premjerbu.

- a) U šumi „Čavlinova glavica“ 30 omorikovih i 62 jelova stabla procijenjenih na 281·88 m.³ u vr. od . 3100 Kr. 68 fil.
- b) U šumi „Pod Kanzlovićev Laz“ 10 omorikovih i 113 jelovih stabala procijenjenih na 378·76 m.³ u vr. od 4166 „ — „
ili ukupno 215 stabala sa 660·64 m.³ po 11 kruna 7267 Kr. 04 fil.

IV. Crnilug

sa izkličnom cienom od 9 kruna po m.³ uz naknadnu premjerbu.

- U šumi „Bjelevina“ 125 jelovih stabala procijenjenih na 244·72 m.³ u vrijednosti od 2202 Kr. 48 fil.

Obćeniti uvjeti dražbe jesu:

- a) Dražba će uslijediti samo putem pismenih ponudah, ter ponuda veže nudioca odmah, čim ju je predao, dočim zem. zaj. Delnice (odnosno Mrzla vodica, Sungeri i Brestova Draga, i Crnilug) nakon odobrenja, što slijedi umah, ako je ponudjena bar izklična ciena.

b) Samo one ponude će se u obzir uzeti, koje budu predane do 10 sati prije podne dana 10. rujna t. g. kod uručenog zapisnika kr. kot. oblasti u Delnicah, i koje budu obložene žaobinom od 10°/_o (deset) od gore izbačene novčane vrijednosti dotično stavke ili u gotovom novcu, ili za jamčevinu prikladnih vrijednostnih papirih.

c) Postane li nudioc dostalcem, ostati će žaobina istoga kao jamčevina, koja će biti uložena u Delničku štedionu.

d) Ponude moraju biti propisno biljegovane, valjano zapečaćene a na omotu imati nadpis: „Ponuda za dražbu stabalah zem. zaj. Delnicah (odnosno Mrzla vodica, Sungeri Brestova draga i Crnilug) za dne 10. rujna 1900. određena.

e) Radi uplate ustanovljuje se polovica dostalne svote u roku od 14 dana iza odobrenja dražbe, a druga polovica nakon 14 dana obavljene premjetbe.

f) Rok izradbe ustanovljuje se na 3 (tri) mjeseca a izvoza na 6 (šest) računajući od dana kada bude kupac obavješten, da je dražba odobrena.

g) Kupljena stabla može dostalac a njemu povoljne tehničke svrhe izraditi, dočim ogranke, ogrezine i svrške ima ostaviti na razpolaganje odnosno zemaljske zajednice.

h) Dražbovatelji imaju u ponudi navesti, da su im i naposebni dražbeni uvjeti dobro poznati te da iste bezuvjetno prihvaćaju.

i) Kod premjerbe neće se kora računati.

k) Ponudbena vrijednost imade glasiti na jedan m³ tehničko sposobne sirovine.

l) Naposebni dražbeni uvjeti mogu se uviditi za vrijeme uredovnih sati u uredovnici kr. kot. oblasti u Delnicah.

Kr. kotarska oblast.

Oglas.

Dne 29. rujna t. g. u 11. sati pred podne prodavati će se javnom dražbom uz pismene ponude kod ovoga ureda 3002 hrastovih stabalah u vrijednosti od 160.600 kruna 84 filira u 7 šumskih predjela.

Poblje kod podpisanog ureda.

Šumsko gospodarstveni ured imovne občine križevačke.

U Belovaru, 24. kolovoza 1900.

SADRŽAJ.

	Strana
III. Zemljištne zajednice, njihov postanak, razvoj i uredjenje.	
Piše Gašo Vac, kr. kot. šumar.	503—513
Pogled u šume sjeverne Amerike. Priobćuje Dragutin Hirc .	513—523
Pošumljenje Kraša na svjetskoj izložbi u Parizu. Preveo R. E., kr. kot. šumar.	523—532
O katastru pravoužitnikah. Napisao Manojlo Divjak	532—544
Glas o šumama i šumarstvu u gornjoj Krajini prije 40 godina	544—550
Kratki pregled razvitka šumarstva u Japanu. Preveo G. Ne- nadić, stud. for.	550—557
Šumarstvo na svjetskoj izložbi u Parizu g. 1900.	557—566
Pravno-povjestni spomenici o lovu u Hrvatskoj. Priobćio E. Laszowski. (Svršetak).	566—572
Listak. Osobne vesti: Imenovanja i promaknuća	572
Društvene vesti: Izvještaj o djelovanju upravljajućeg odbora hrv.-slav. gospodarskog društva u poslovnoj godini 1899./1900.	573—577
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.	577—578
Promet i trgovina	578—580
Različite vesti i sitnice: Promjerka od magnaliuma — Svećenik junak. — Nova palača kr. šumar. ravna- teljstva u Zagrebu. — Austrijski šumarski kongres	580—583
Izkaz o uplaćenju članarini I. razreda za vrijeme od 21. svibnja do 1. rujna 1900.	583
Izkaz o uplaćenju članarini II. razreda za vrijeme od 1. svibnja do 1. rujna 1900.	583
Oglasi	584—586

